

ZA STAROU PRAHU

VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK

ROČNÍK XXIV

V PRAZE 25. ČERVENCE 1949

ČÍSLO 1—3

Další akce na záchranu ohrožených památkových objektů a návrhy dopravních změn ve vnitřní Praze

Zamítavé stanovisko plánovací komise pro hlavní město Prahu a okolí k zachování Braunerova domu, vyjádřené znovu přípisem Památkovému sboru hlav. města Prahy ze dne 12. dubna 1949, o čemž byl Klub Za starou Prahu zpraven vzhledem k jeho poslednímu rozkladu, bylo podnětem k podání Klubu panu předsedovi vlády, aby byla obrácena jeho pozornost k možnosti zachování jak domu Braunerova v nároží Národní třídy a Perštýna, tak i památného domu »U kaštanu« na Bělohorské třídě v Břevnově. K podání byla přiložena čísla klubovního věstníku, v nichž jsou otištěny návrhy na vhodné komunikační úpravy v příslušných uličních úsecích a opis podání k ministerstvu techniky ve věci Braunerova domu.

Úřad předsednictva vlády sdělil Klubu, že si vyžádal stanovisko plánovací komise pro hlav. město Prahu a ministerstva techniky a že o výsledku šetření bude Klub informovat. Projevy pana předsedy vlády, nabádající k ochraně a udržování památek nejen jako dokumentů výtvarné práce našich předků, ale i neocenitelných zdrojů mnohého poučení pro naše budovatelské tvoření, jsou zárukou správného, pokrokového vyřešení uvedených problémů.

Současně bylo dopsáno i přímo plánovací komisi pro hlavní město Prahu a okolí, a upozorněno na nutnost, aby byla příkládána větší váha té skutečnosti, že nejde jen o Braunerův dům samotný, jehož zachování i jako individuální stavební památka je ovšem žádoucí, ale o dalekosáhlé následky pro celé Staré Město. Průlomem bude nejen dokonáno zničení původního charakteru Perštýna jako náměstí, ale nápor na Staré Město se ihned posune k začátku ulic Husovy a Jilské. Není však ještě pozdě a není příčiny, proč by po vyklizení domu nemohlo být otevřeno Klubem navrhované loubí alespoň pokusně. Není

ostatně planá obava, že by vybourané nároží zůstalo na nedohlednou dobu neupraveno a nezaceleno.

Je třeba se snažiti alespoň o částečné napravení a zmírnění následků základních omylů minulých generací, které rozhodly, že do středověkého města s nejužšími ulicemi má být pokud možno všude vložena síť dvoukolejné uliční dráhy o širokém rozchodu, ačkoli za podobných okolností nalézáme jinde jen úzkokolejné dráhy o rozchodu 1 m až i $\frac{3}{4}$ m, pokud vůbec ještě přežily výhradně zavedení autobusů, jak je tomu ve vnitřních oblastech všech světových měst.

Opis tohoto podání byl předložen panu primátorovi a technickému referátu s požádáním o přezkoušení dosavadních opatření.

V souvislosti s tím a vzhledem k plánu výstavby pražské dopravy, uveřejněnému v časopise »Město«, bylo konečně dopsáno také přímo Dopravním podnikům hlavního města Prahy. Uvedeno, že z Klubu vyšlo několik návrhů na odstranění kolejových drah z úzkých ulic, avšak pro zdůrazňovaný nedostatek gumových obručí a pro jiné překážky zůstaly jeho naděje tehdy nesplněny. Bylo ale přislíbeno, že obnovení provozu na trati č. 1 v Celetné ulici je zatím a že se tam připravuje trolejbusová trať. Nyní však je zjevné, že se ani v budoucnosti nepočítá s odstraněním kolejí z úzkých ulic a že projektované bezkolejné trati mají nyní koleje dráhy jen doplnit, nikoli nahradit. Klub navrhuje bezkolejné trati ze Staroměstského rynku ulicí Platnéřskou, po Masarykově nábřeží na Újezd, Malostranské nám., přes Klárov, nábřeží, most a Pařížskou tř. na Staroměstský rynek. Druhá větev by opatřila spojení Starého Města i Malé Strany s nádražími ulicí Celetnou a od Denisova nádraží zpět buď po nábřeží a Pařížskou tř., nebo ulicí

Soukenickou a Dlouhou tř. na Staroměstský rynek. Takové spojení je nyní možné jen oklikami a přestupováním.

V ulicích, jejichž zadrátování je nevitáné z důvodů památkových i pohledových, sluší dáti přednost autobusům před trolejbusy. Nutno opustiti přestavování starých oblastí města bez ohledu na vyšší zájmy kulturní jen proto, aby tudy mohly projížděti vozy kolejové dráhy o širokém rozchodu. Takové domnělé komunikační potřeby staly se zbytečně hroblem nesčetných neocenitelných a nedoceněných pokladů, čehož se sice dnes obecně lituje, ale přes to se na téže linii dále pokračuje.

Na dopis, který byl předložen v opise též panu primátorovi, došlo vyzrozumění, že byl postoupen technickému referátu.

O věci bylo opiselem zpraveno také ministerstvo dopravy s prosbou o podporu uvedených návrhů.

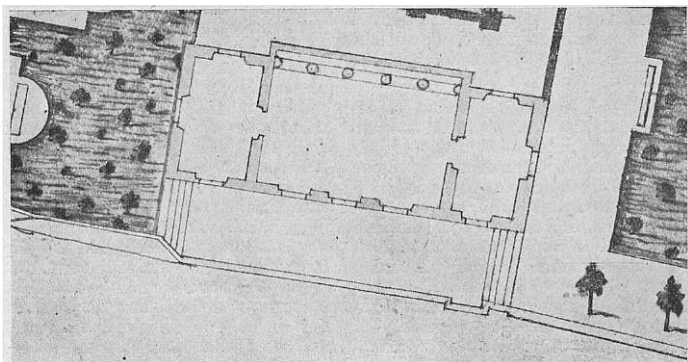
Z usnesení valné hromady Klubu byla konečně v květnu t. r. vznesena na ústřední národní výbor žádost, aby se v působnosti býv. zemského národního výboru postaral o účinné hájení památkových potřeb a zájmů veřejné estetiky opatřeními organizačními, finančními i odborně technickými. Přitom vyjádřena naděje, že lidová složka této péče, za jejíž neposlední složku pokládáme Klub za starou Prahu, bude více slyšena na prospěch věci, než jak ukazuje případ náhlého zboření východního křídla Staroměstské radnice. Ačkoli tehdy i ZNV uznal, že Klub na základě

svých stanov může podávati protesty v zájmu ochrany památek a veřejné estetiky, a konstatoval, že protest podal včas, bylo přece shledáno, že Klubu nepřislouží postavení procesní strany podle (staré) judikatury nejvyš. správního soudu a že proto nebylo možno se obírat meritorním přezkoumáním protestu. Rozhodl tedy nedostatek právní normy v době, kdy podobná věc byla pravděpodobně neznáma. Tento právní názor však nevyjadřuje obecné mínění.

Opisy byly předloženy ministerstvu školství, věd a umění a ministerstvu techniky s prosbou o podporu stanoviska vyjádřeného v podání Klubu, protože je žádoucí, aby navrhovaný lidový postup byl uplatňován ve všech krajích.

V zájmu zachování a trvalé ochrany býv. Nostické zahrady v Praze III a jejího sousedství bylo ještě před nynějšími prázdninami požádáno ministerstvo školství, věd a umění, aby v případě zamýšleného nebo již uskutečňovaného pronájmu k účelům tělovýchovným bylo pamatováno na účinné záruky. Stejně podání bylo předloženo též ústřednímu národnímu výboru hlav. města Prahy a státnímu památkovému úřadu. Vyskytly se totiž vážné obavy, že z nynější jízďárny má býti telocvična, zahrada pak upravena na letní jízďárnu a hřiště. Dalšímu rozšiřování by pravděpodobně padla za obět též památkově cenná stavba letního refektáře býv. jezuitské zahrady a jiné významné objekty.

Zahradní pavilon na Kampě (viz str. 3—9)

Obr. 10. Původní půdorys pavilonu, zvětšený z obr. 8.

Průvodní zpráva k návrhu úpravy zahradního pavilonu v Praze III, na ostrově Kampě, čp. 418-III

JAN MANNSBARTH

Zahradní pavilon čp. 418-III stojí osamoceně na pravém břehu Čertovky asi v polovině sadově upravené plochy ostrova Kampy.

Je přízemní, podélný, rovnoběžný s Čertovkou, hlavním delším průčelím obrácen k východu. Tato východní stěna je při obou rozích členěna plochými lesenami a ukončena prostou omítkovou lysis. Ostatní stěny jsou bez členění, a ukončeny pouhým omítaným šikmým podbíjením kroků. Dveře i okna jsou vesměs novějšího původu, avšak značně v sešlém stavu. Okna mají nasazené svislové okenice, nedávno neuměle zhotovené. Domek má valbovou střechu, přístupnou prkenným vikýřem v severní valbě. Na západní straně je novodobý cihlový komín. Krytina je tašková.

Pavilon není podsklepen; v přízemí je rozdělen napříč na 1 menší místnost na jihu a 1 na severu. Nyní je používán za klubovnu ČSM. Větší místnost je přístupná se strany východní přímo dveřmi po dvou stupních. Napravo od nich je okno. V protilehlé stěně k Čertovce je také okno. V levé stěně jsou dveře do menší místnosti. Tato stěna, jakož i stěna proti vchodu jsou členěny velmi ozdobně vyvinutými půlkruhovitými nikami, po každé straně bočních dveří po dvou a po každé straně okna po jedné nice. Tyto niky mají sférické ukončení se štukovanou mušlovou výzdobou nad průběžným kordonem. Boční dveře jsou v pravouhlé nice, oválově ukončené. V koutech, mezi nikami a mezi otvory jsou ploché pilastry s jednoduchými hlavicemi; vystupují před kordon. V pravé postranní stěně severní jsou značně menší stáje niky pro koňský obrok (obr. 2). Strop je trámový s viditelným prkenným podhledem, černalým stářím, avšak se stopami po podbíjení omítaného pohledu. V tloušťce stropu je omítka stěn slabší o štukovou vrstvu a neuhlazená. Levá jižní místnost má kromě dveří ze severní místnosti ještě přímý vchod s jižní strany v zadním koutě. Vedle nich je v této stěně ještě okno. Další okno je ve stěně východní. Okno ze strany západní, opatřené navenek mříží, je uvnitř zazděno v nedávné době. Napravo od něho je pravouhlá nika s rovným uzávěrem. Strop je také bez podhledu.

V archivním plánovém materiálu je stavba čp. 418-III doložena nejprve na počátku XVIII. století na plánu zahradní úpravy Michnovské zahrady a přilehlé části ostrova Kampy (obr. 8, 10). Tento plán je chován v archivu pražského hradu. Je na něm starobylá archivářská poznámka »schwarzenberg'sche Garten«. Zahrada byla ve vlastnictví Schwarzenbergů toliko do samého počátku XVIII. stol., kdy poslední vlastník její, pocházející z tohoto rodu, byl na honě zastřelen císařem Karlem VI. Tím je také plán datován k horní mezi. Také stavba sama nemohla dobře vzniknout později, kdy byl plán jako celek opouštěn. Na plánu je stavba navržena dvojnásobně dlouhá nežli nyní. Je rozdělena na tři prostory vedle sebe. Střední prostor je sala terrena, otevřená na východní stranu velikým otvorem, děleným čtyřmi sloupy, které nesou kladí, zabíhající po stranách do polosloupů, lícovaných s přední stěnou (obr. 10). Jelikož ovšem sloupy v této době nebyly bez entase, je tento detail neřešitelný navrženým způsobem. Místo něho musila by být provedena pod' anta, anebo líc zdíva by musil být odrisalitován kolmo ke sloupovému kladí. Zdá se však, že toto řešení bylo vůbec opouštěno, stejně jako uvnitř bylo proti tomuto plánu obohaceno niky. Bylo z něho ponecháno asi toliko členění zadní stěny na tři osy. Již proto také nemohlo být ponecháno dobře v této době dělení přední stěny na pět os. Vyrovnání mezi tímto obojím rozličným dělením bylo by velmi obtížné. Proto byla asi i přední stěna dělena třemi otvory.

Jak vidíme na dalším plánovém dokladu, na plánu Huberově z poloviny XVIII. stol., tedy asi o šedesát let mladším, byly zde všechny otvory s obloukovým nadpražím, a dva v přední stěně s nasazenými žaluziovými křídly. Proti původně navrženému jednomu velkému otvoru uprostřed, dělenému sloupy, a dvěma menším, okenním po stranách v přední stěně, jakož i po jednom otvoru na užších bocích, vidíme u Hubera toliko tři stejné otvory vpředu a jeden na užší straně. Je zřejmé, že v této době nestál pavilon v celém původně navrženém rozsahu. Nad levou krajní osou ukazuje nám jej Huber nižší, než nad oběma dalšími.

Měl asi tedy již tenkrát nynější rozdělení, na poněkud zkrácenou salu terrenu napravo a menší místnost nalevo. Je možné, že tehdy byly ze saly terreny provedeny dvě osy, tedy o jednu více než dnes, a že další osa byla ubourána, když byl domek proměněn v koňskou stáj. Dále má na Huberově plánu část nad předpokládanou salou terrenou zvýšenou nadezdívkou a na ní valbovou vlašskou střechu, která jenad krajní pravou osou pultovité stažena. Na severní straně byla tehdy hrotitá věžička.

Původní záměr, vyjádřený hradním plánem, nebyl tedy zjevně nikdy realizován, již pro své zmíněné kompoziční nedostatky, a ani změněný a o niky obohacený plán nebyl proveden nikdy více, než jako torso, asi následkem náhlé smrti stavebníkovy. I toto torso bylo pak asi dále zkomoleno na dnešní stav a ochuzeno vzhledově i zadáním půlkruhových otvorů.

V pozdější době sloužila zmenšená stavba za vojenské a zahradní skladiště a úplně zpusťla, jak ukazují fotografie Památkového sboru z let okupace. Tehdy se také vážně pomýšlelo, aby byl pavilon zbořen. Podařilo se jej však uchovat a v poslední době byl svépomocně upraven na klubovnu ČSM.

V pavilonu má největší cenu fragment vnitřní štukové výzdoby. To vyvolalo přání, aby byla stavba dokončena ve smyslu hradního plánu a nalezen pro ni vhodný účel.

Nynější využití jakožto klubovny ČSM je sice vhodné, ne však postačitelné zejména pro zdvojnásobenou stavbu, již proto, že slouží toliko malé složce ČSM, a to ještě pouze po několik hodin denně. Většinou je zavřen. Kampa má však vedle svého estetického významu ještě nenahraditelný význam rekreační jakožto neklidnější z mála roviných sadů vnitřní Prahy. To zvyšuje její hodnotu zejména pro matky s nejmenšími dětmi. Bylo by tedy na místě, aby pavilon sloužil i jejich potřebám. Navrhují proto, aby byla nynější menší, nevyzdobená místnost ponechána jako uzamykatelná klubovna ČSM, sousední místnost aby byla prodloužena dvojnásobně a souměrně s prvou místností a k ní aby bylo přidruženo příslušenství, které by sloužilo ovšem i klubovně. Zvětšená sala terrena by pak v denních hodinách byla otevřena matkám s malými dětmi, pro které ovšem nemá cenu v hodinách večerních. Pro matky by byla zvětšena umývárna u dámské toalety, aby zde mohly převínovat kojence. Mezi obě toalety by byl vsunut mléčný bufet, přístupný ze saly terreny i zvenku (obr. 1, 2).

Před salou terrenou by bylo menší dětské hřiště pro batolata, s pískovištěm a brouzdalištěm.

Po stránce architektonické byla daná úloha značně nezvyklá. Pokud byly podobné úlohy řešeny, jednalo se většinou o restituci dochovaného, třebaže porušeného stavu, a nikoliv o dokončování torosa. Protože největší architektonickou cenu má zde vnitřek, je třeba položit na první místo jeho vyřešení: A protože místní poloha pavilonu i v dnešním nenáročném vzhledu má velký význam, jelikož se zde uplatňují pohledy na nejvýznamnější pražská panoramata, je stejně důležité i vnější řešení situační a hmotové. Architektonický detail vnější je z tohoto důvodu významný jenom pokud zasahuje do řešení celkového.

Při řešení vnitřku podle obvyklých zásad vídeňské školy bylo by správné dokončit torso, pocházející vlastně ze XVII. stol., výtvarnými prostředky soudobými. Tato zásada byla vyslovena a také úspěšně uplatněna na konci XIX. stol., kdy tehdejší výtvarné prostředky byly rozvinuty ve velkém bohatství formálním, takže snadno mohly harmonovat s nejrůznějšími jinými vývojovými fázemi. Naproti tomu nyní, po více než půl století, omezil vývoj prostředky nynější architektury na takové, které vycházejí především z materiálu a celkové výstavby prostoru. Tyto prostředky jsou diametrálně protilehlé prostředkům doby, kdy sala terrena vznikla, které měly svoje kořeny ve formě a ozdobném detailu. Prodloužila-li by se sala terrena na svůj dvojnásobek, střetlo by se obojí toto pojetí krajně neharmonicky, protože by se navzájem potlačovalo stejnou měrou. Nepříznivost tohoto účinku ukazuje i alternativní řešení, které se snažilo přiblížit torsu aspoň tím, že použilo jeho konstruktivně nejprostšího motivu pravoúhlé niky s oválným uzavěrem (obr. 3).

Ukázalo se naopak mnohem harmoničtější, opakovat původní řešení symetricky i v přistavěné polovině, i se štukovou výzdobou nik. Ta není řešena nikterak individuálně, nýbrž toliko jako řemeslo, ovšem umělecké, jehož výrazové prostředky byly i v původní době opakovány kterýmkoliv dobrým štukatérem, bez zvláštního osobitého jeho přínosu. Na této okolnosti se nemění nic ani po půl třetím století. Celek, který tak vznikne, může však vystihnout všechny trvající hodnoty původního výtvarného záměru. Na symetrické kompozici měním toliko krajní boční niky, do kterých

vkládám vchody na toalety a které proto také vyvinují v řezu pravouhle, místo řešení mušlovitého (obr. 1, 2, 4). Nemáme však ani zachován ani doložen původní strop, který měl jistě štukovou výzdobu. Hladký strop v původní výši by zde působil tvrdě (obr. 4). Nynější stav však ukazuje, že zčernalý trámový strop se záklopem působí velmi dobrým kontrastem proti štku a připomíná běžné italské saly terreny. Proto ponechávám strop s viditelným podhledem a i prodlouženou část navrhuji ve stejném provedení (obr. 1).

Pro stránce prostorového řešení původní komposice, jak ji ukazuje hradní plán, zapojovala stavbu do velkorysého zahradního prostoru tím, že tento prostor rozčlenila harmonickou gradací, která převedla jeho velké měřítko na drobné měřítko saly terreny, a sama je naopak převáděla na velké měřítko celkového panoramatu. Jakési náznaky této gradace jsou ještě v Jütnerově plánu. I v pozdější době zapadala vhodně zdobná hmota torsi do drobného měřítka uzavřených zahrad a opírala se o jejich bohatý vegetační rámec, a to až do okupace.

Násilný okupační zásah velikášských architektů německých rozmetl hranice zahrad a sloučil násilně jejich důvěrná prostranství v bezvýraznou pláň, jejíž skutečně nejvhodnější náplní bylo v dobách válečných osázení řepou. Jako prvá podmínka dobrého účinku bude tedy po stránce prostorové nutné opřít hmotu pavilonu aspoň o půdorysné rozčlenění sadové plochy. Nemůže se tak stát ovšem napodobením původní dispozice, která byla svázána i s Michnovskou zahradou na druhém břehu Čertovky a jediné tak měla plný komposiční smysl. Je třeba z ní převzít aspoň směrově neutrální čtvercový parket před pavilonem a vymezit jej i vegetačně (obr. 8).

Při řešení vlastní hmoty a detailu pavilonu tím více vynikne potřeba tohoto zprostředkujícího členění. Jak ukázaly perspektivní studie, vznikla by zde prostým zdvojnásobením délky pavilonu příliš velká hmota, u které by se zvláště nadměrně zdůrazňovala střecha. Tato hmota by byla tím patrnější v prostoru nečleněném.

Hmotu střechy by bylo možné zmírniti

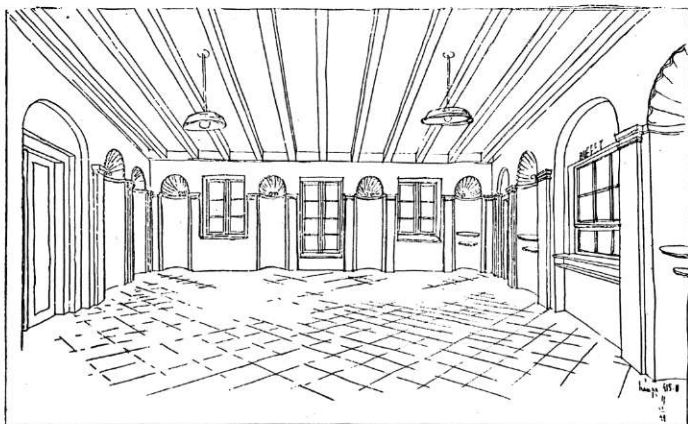
použitím vlašské střechy, doložené zde u Hubera. Takováto střecha, dělená kordonovou římsou, by však opět byla příliš podélně protáhlá, a tím by byla v rozporu s osovým řešením dispozice, ve kterém výrazně vyniká příčná osa (obr. 6).

Tuto příčnou osu vyjadřuje otvor sala terreny. Kdyby se vyvinul podle hradního náčrtku do nynější výšky stavby a rozčlenil 4 sloupky, byl by příliš nízký a sloupky by působily sražené.

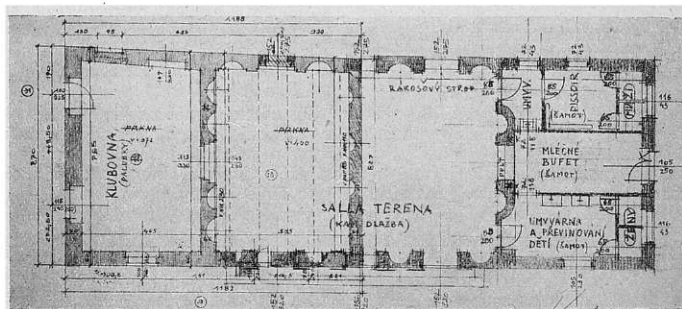
Abyste dosáhlo vhodnějších proporcí tohoto otvoru, pokusil jsem se zvýšit stavbu asi o metrovou nadezdívkou s ponecháním dosavadní výšky střešního hřebene, aby nezasahoval do hradčanského panoramatu. Tím se ovšem ještě více zvětšila hmotnost stavby a celek nabyl příliš klasicistního charakteru, dosti cizího malostranskému prostředí, nemluvě o výtvarných záměrech prvotního navrhovatele. Stejně ovšem nebylo by možné, jak jsem se již zmínil, podržet jeho záměry s kladím, vybihačím z lícovaných bočních polosloupů (obr. 5). Jestliže se tedy již ukazuje nutnost poznamenat jak nynější stav, tak i prvotní směrnic hradního návrhu, který ostatně nebyl ani v dochovaném torsu uskutečněn, opřel jsem se spíše o stav, doložený u Hubera z doby, která vlastně vytvořila dnešní ráz Malé Strany. Široce rozvěřený otvor sala terreny nahradil jsem okenními dveřmi s půlkruhovým nadpražím, a to pouze ve třech středních osách. Dosáhl jsem zároveň toho, že takováto sala terrena s uzavíratelnými otvory bude lépe sloužit i účelům ČSM. Tím bych se ovšem nezprostil závad přílišné hmotnosti a podélnosti. Vyvinul jsem tudíž střed podle příkladu Huberova obrázku s nadezdívkou a obě boční místnosti jsem ponechal v dnešní výši. Střechu nade středem jsem rovněž podle Hubera rozčlenil kordonem a hřebeny bočních křídel střechy jsem snížil do jeho výše. Tím dostala příčná osa vznosnější ráz a větší váhu, boční křídla odstupňovala ji pak do důvěrnějšího měřítka (obr. 7, 9).

Tím jsem dospěl k řešení, které uchovalo a uplatnilo všechny kлады historického torsi a je schopné včlenit se do svého prostředí způsobem, který odpovídá charakteru Malé Strany.

Zahradní pavilon na Kampě

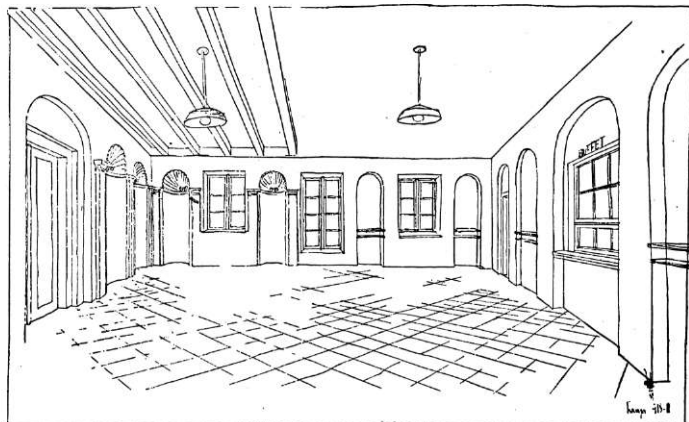

Obr. 1. Navržená úprava.

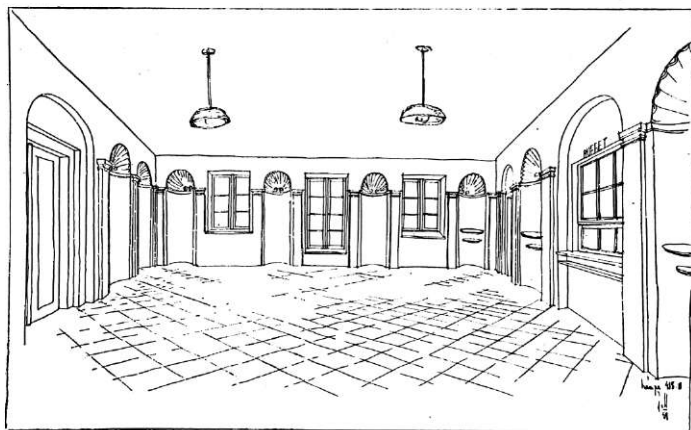

Obr. 2. Navržená úprava a dnešní stav.

Zahradní pavilon na Kampě

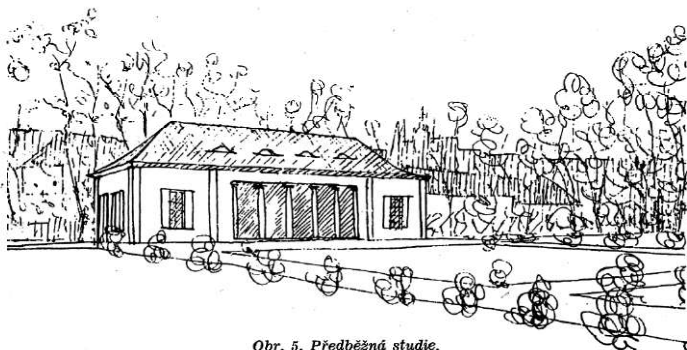

Obr. 3. Předběžná studie.

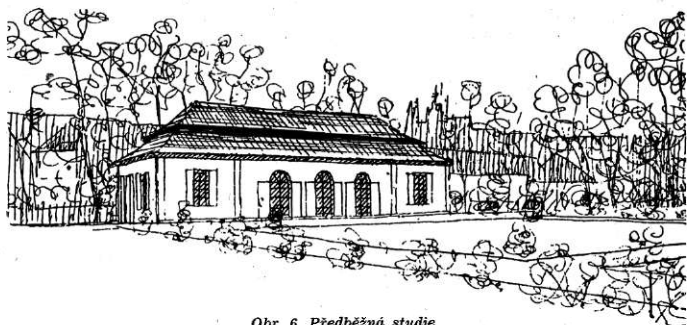

Obr. 4. Předběžná studie.

Zahradní pavilon na Kampě

Obr. 5. Předběžná studie.

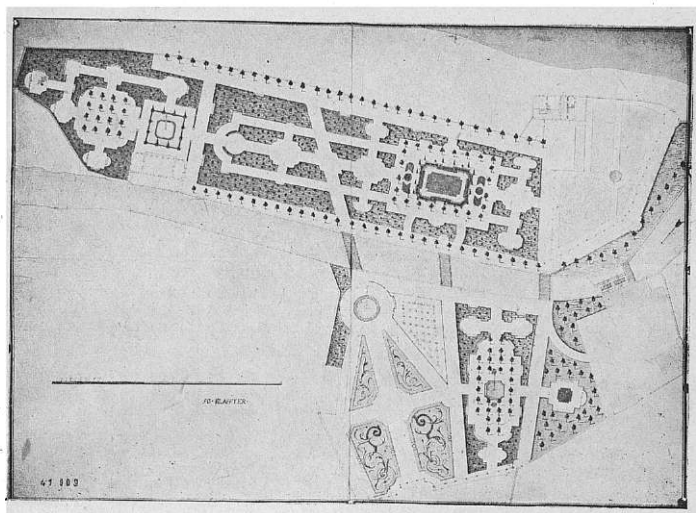

Obr. 6. Předběžná studie.

Obr. 7. Navržená konečná úprava.

Zahradní pavilon na Kampě

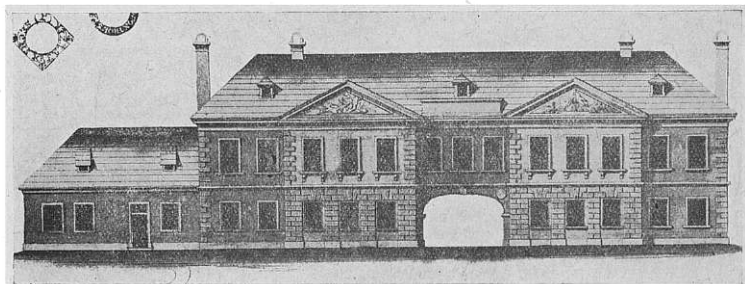

Obr. 8. Původní plán Schwarzenberské zahrady z poč. 18. stol.

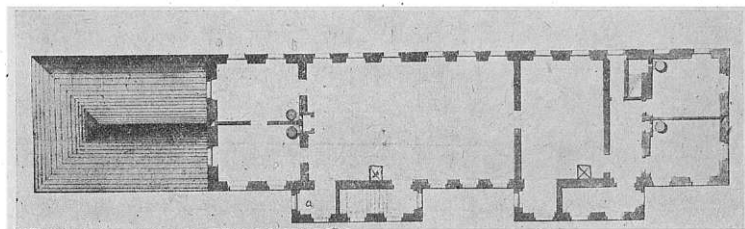

Obr. 9. Pohled k pavilonu po navržené úpravě od severovýchodu.

Zobelova restaurační budova na Střeleckém ostrově z roku 1812

Obr. 11.

Obr. 12.

(Reprodukce originálů z archivu mín. vnitra.)

5. dubna 1811 předložil pražský ostro-
střelecký sbor magistrátu města Prahy
žádost, doloženou plány dvorního stavitele
Josefa Zobela, aby mu bylo dovoleno posta-
viti novou budovu na místě vyhořelé pří-
zemní dřevěné stavby. Místní šetření za
účasti zástupců magistrátu a pražského
hejtmanství, kterého se jako přísežní sta-
vební znalci zúčastnili Frant. Heger a J. K.
Vítek, bylo 17. dubna 1811. Komise vyslo-
vila obavu, nebude-li budova ohrožena ledo-
vými krami, ale na tyto námitky odpověděl
stavebník svými zástupci, že na ostrově
jsou silné a vysoké stromy, které nárazy
zadržují, že bašta na špičce ostrova se zvýší
o jeden sáh, takže by kry byly odvedeny
oběma rameny řeky, že se pro jistotu na-
vrhuje v přízemí budovy 3 sáhy široký
otevřený průjezd a že budova bude kratší
a nebude mít křídlo, jak v plánu zakresleno.

26. dubna 1811 vrátilo však městské
hejtmanství magistrátu protokol o stavební
komisi s podotknutím: 1. že stavba pokračuje,
aniž bylo vyčkáno stavební komise a
guberniálního povolení, 2. zda se neměly
základy založit na roštu, 3. že výška taneč-
ního sálu je malá, 4. topení sálu je závadné.
Z těchto důvodů budiž stavba zastavena,
stavitel potrestán a konáno nové řízení
s přizváním navigačního stavebního ředi-
telství. Tato komise dne 1. ledna 1812
zjistila, že základy jsou dobré, základová
půda že je písek a konečně, že rošt nepří-
chází již v úvahu, ježto budova je zčásti
již vyvedena do I. patra. Konečně bylo po-
dotýkáno, že stavba měla být situována ve
směru proudu, nikoliv souběžně s mostem.
Druhého května již městské hejtmanství
dopsalo magistrátu, že trvá pouze na zvý-
šení sálu a provedení stropu ve formě

klenutí. 7. května byl J. Zobel předvolán magistrátem k výslechu, proč stavěl bez povolení. J. Zobel vypovídal, že stavba nemá sousedů, kteří by mohli uplatňovat námitky, že Pražský ostrožský sbor potřebuje nutně příjem z nájemného, že stavbu potřebuje i publikum a že úřadům je známo, že staví solidně. Hejtmanství však neshledalo důvody za přesvědčivé a vyměřilo mu pokutu 50 zl. ve prospěch nového pražského chudobince.

10. května dalo gubernium stavební povolení, ale vytkló magistrátu, že mu nemohlo býtí neznámo, že J. Zobel stavbu prováděl již před povolením. 18. května požádal J. Zobel magistrát, aby mu trest prominul, že uznává, že před zahájením stavby má býtí stavební povolení, ale o toto povolení měl žádati stavebník, který měl již dávno jeho plány a tím méně měl obavu, ježto slavnostnímu kladení základního kamene byl přítomen sám nejvyšší správce země a dokonce i městský hejtman a také dva náměstkové purkmistra a nikdo se nehlásil, že není vysokého povolení. Magistrát ani tentokrát důvody neuznal a Zobel se

31. května v podrobném odůvodnění odvolal k zemskému guberniu, které dalo jeho rozklad magistrátu k vyjádření a magistrát opět podrobně odůvodnil jeho vinu, že jako dvorní stavitel a nejstarší stavitel města musí znáti zákony, že i když stavebník opominul žádati, musí on sám o povolení se starati a že při kladení základního kamene měl Sbor poučiti, že je předem nutno mítí ke stavbě povolení; proto nemůže upustiti od trestu, ježto Zobel již vícekrát začal stavby bez povolení a před krátkým časem opět se tak provinil při stavbě domu kupce Schnella (patrně jde o dům Ondřeje Schnella čp. 27-III v Tomášské ulici).

Zachované spisy*) končí záznamem o notě gubernia městskému hejtmanu, v níž je zdůrazněno, že je nutno tresty dodržovati, a to zvláště v Zobelově případě.

Budova, datovaná na svém průčelí roku 1812, je ku podivu dosud intaktní a zasloužila by si, aby jako cenná a poslední ostrovní empirová budova pražská byla dobově vypravena.

Alois Kubiček

*) Fond č. g. Publ. 1806—1815 č. 90.229 archivum ministerstva vnitra.

Zpráva o řádné valné hromadě, konané v Malostranské besedě v neděli 27. března 1949

Předseda dr. Poche zahájil o 10. hod. uvítáním účastníků a konstatováním, že je podle přeseňního listu přítomno 64 zapsaných. Dále zjistil, že valná schůze byla svolána na 9 a půl hod.; jelikož však ve stanovenou hodinu nesešla se alespoň stanovami vyžadovaná čtvrtina všech členů, koná se zasedání o půl hod. později bez ohledu na počet přítomných (§ 8 stanov). Nato vřele vzpomněl zemřelých členů Klubu: čestného člena, druhého presidenta Čs. republiky dr. Edvarda Beneše a členů: vrch. polic. rady dr. Marka, lékárníka MrPh Schnöblinga a vrch. tech. rady staveb. úřadu hl. města Prahy ing. Polky. Přítomní vyslechli stojice tuto pietní vzpomínku.

Předseda pak udělil podle programu slovo ing. arch. Al. Kubičkovi k přednášce o Betlemské kapli. Přednášející objasnil na základě vypořádaného grafického materiálu i podle reprodukcí starých pohledů a rekonstrukcí, které dal cirkulovati, vznik kaple, její poslání a osudy, popsal výsledky dosavadního průzkumu staršího i nynějšího a naznačil pravděpodobné další úkoly. Tato půlhodinová, velmi aktuální a instruktivní přednáška byla kvitována obecným potleskem. Pak řečník odpověděl na dotazy prof. dr. Engla, jaký má být další postup a způsob rekonstrukce, a členů domácí rady Mayera, byly-li oltáře orientovány. Právil, že je snaha obnoviti původní dřevěný strop, ale že dosud není známa jeho výška. (Brzy potom byla však objevena ve východní zdi nejen pozdnice, ale i kapsy po stropních trámech, současně vaznicích krovu, i stopy po krokvicích; o tom se přesvědčili

členové domácí rady při vycházce do kaple dne 26. dubna t. r. za doprovodu a výkladu arch. Kubička. Pozn. redakce.) Navrhuje se též zboření domu čp. 256, který zastavuje východní stranu kaple v době renesanční byla zajisté i tato jižní straně (v domě čp. 255). Nejčernější objevy jsou vstup do kaple s východní strany (pravděpodobně hlavní), vstup na kazatelnu ze sakristie (polokruhový, goticky profilovaný), okno do sakristie (rovněž ve východní zdi) a okna v západní, východní a severní hlavní zdi kaple. Oltáře, jejichž základy se našly, byly orientovány. Podle mínění Kubičkova bylo jižní průčelí kaple architektonicky podřadné, protože gotická přístavba kostelíka sv. Filipa a Jakuba byla od kaple oddělena jen uličkou 1 m širokou. Dr. Wirth však připomenul, že po zničení filipjakubského kostelíka a po zaklenutí kaple v době renesanční byla zajisté i tato jižní fasáda řádně vybudována.

Po 10minutové přestávce, v níž přítomní prohlédli vyložené plány, přednesl jednatel svou zprávu o činnosti Klubu za celé období od 9. listopadu 1947 do dnešního dne. Zpráva byla jednomyslně schválena. Předseda poděkoval jednatelem, zdůrazňuje její obsažnost a vhodnou stylisaci. (Otiskujeme dále její úplný text.)

Nato dále přečetl jednatel zprávy obou odborů kutnohorského a českobudějovického, které otiskujeme.

Pokladník podal odděleně dvě zprávy za r. 1947 a 1948 s doložkami revisorů účtů, kteří přezkoušeli hospodaření Klubu za oba roky na základě

účetních dokladů a našli je správnými. I tyto zprávy byly jednomyslně schváleny. Pokladník poděkoval dárčům za finanční podporu a všem členům za prokázanou přízeň.

Tim byly skončeny zprávy funkcionářů a předseda uzavřel tuto část programu poděkováním pokladníkovi.

Dalším bodem programu byly *volby*. Kandidátní listina, kterou sestavila příslušná volební komise, byla vyložena na všech stolech. K návrhu *Arnoldova* byla volba vykonána akclamací, když předseda zjistil, že ani jediný hlas není proti tomu.

Zvolení pánové: předsedou dr. Emanuel Poche, I. místopředsedou ing. arch. Jan Almer, II. místopředsedou ing. arch. Jan Mannsbarth, členy a náhradníky domácí rady: ing. arch. Běluš Arnold, dr. Vlad. Denkstejn, dr. Jan Emle, Rudolf Hlubinka, arch. Bohumil Hypsman, ing. Adolf Janoušek, dr. Jiřina Joachimová, ing. arch. Alois Kubíček, ing. dr. Vilém Lorenec, Josef Mayer, ing. dr. Václav Mencl, Cyril Merhout, ing. arch. Václav Pavelka, ing. dr. Ludvík Prisching, ing. Miroslav Rízy, ing. arch. Ed. Svatoň, ing. dr. Jaroslav Vaněček,

dr. Zdeněk Wirth; revisory zvoleni pánové dr. Rudolf Kadeřávek a Bedřich Mütter Müller, náhradníkem revisora účtů Rudolf Zelenka.

Ve volných návrzích přednesl arch. Hypsman ve smyslu usnesení domácí rady rozklad obecného významu vzhledem k postupu I. i II. instance r. 1947 a 1948 při vyřizování protestu Klubu proti náhlému rozhodnutí o bourání východního křídla Staroměstské radnice. Rozklad měl být původně adresován zemskému národnímu výboru. Jelikož však jeho působnost přešla nyní v Praze na ÚNV, bude nutno — jak upozornil dr. Ryneš — podání předložit tomuto národnímu výboru. *Návrh byl schválen* velkou většinou.

V ustavující schůzi domácí rady byli pak podle stanov dne 20. dubna t. r. zvoleni: *jednatel* ing. Adolf Janoušek, *pokladník* ing. Miroslav Rízy, *archiváři* ing. A. Janoušek a dr. J. Joachimová, *knihovnickem* ing. M. Rízy.

Komise propagací, finanční, výstavní a redakční rada byly zvoleny beze změny v dosavadním složení. Rovněž zůstává pan J. Mayer *poradatelem vycházek*. A. J.

Jednatelská zpráva o činnosti Klubu Za starou Prahu v období od poslední valné hromady (9. 11. 1947 - 27. 3. 1949)

V tomto období konala domácí rada Klubu 20 schůzí. Především provedla usnesení minulé valné schůze z 9. listopadu 1947 o zvýšení členských příspěvků ročně na 20 Kčs, s časopisem na 40 Kčs; vzhledem k dalšímu usnesení o tom, že se valná schůze plně staví za Hypsmanův ideový projekt obnovy Emmauz, protože jde o dokončení jeho díla, zaslala podrobně odůvodněný spis stavebníkovi do rukou opata kláštera a ministerstvu techniky, příslušnému m. j. z titulu stavební obnovy a dárce značnějšího příspěvku. Ministerstvo ve své odpovědi zdůraznilo přání, aby pan arch. Hypsman uplatnil své zkušenosti v příp. soutěže spíše jako rozhodčí než jako účastník. Stavebník se neodpověděl, ale je známo, že si přeje spíše obnovení posledního stavu před pohromou ze dne 14. února 1945. Pro finanční potíže není však obavy, že by došlo k nějakému překročení řešení. Značným ziskem bude oproštění dosud zastavěných operných oblouků při jižní straně chrámu a odstranění skrytých stavebních závad starého původu, obnovených bombardováním.

Z domácí rady vyšly čtyři pamětní spisy k ústřednímu národnímu výboru a příslušným referentům, z nichž dva předložila čtyřčlenná deputace Klubu také osobně panu primátorovi. Bylo to především 19. 3. 1948 upozornění na neodkladné potřeby a úkoly památkové péče, zejména řádné vybavení Památkového sboru hlavně města Prahy, podporování podobných snah jiných institucí a korporací, sledujících cíle památkové, opatření dostatečného počtu pracovníků všestranně kvalifikovaných pro takové úkoly, kteří by se mohli napřed zapracovat na upravení uměleckými, ozdravovacími a pod. studiemi. Další memorandum, předložené osobně panu primátorovi, obsahovalo rozklad proti usnesení rady ÚNV o zřízení t. zv. Braunerova domu. V důvodech bylo doloženo na základě situačního plánu a pohledů, že zbourání by nejen způsobilo těžkou ztrátu památkovou, ale že je komunikačně zbytečné, hospodářsky a sociálně (bytové) škodlivé

a pro celý Perštýn i dalším vnitřním částem Starého Města nanejvýš nebezpečné. Rozšířením průlomu i s této strany ztratil by Perštýn již úplné charakter náměstí, který kdysi měl, a nápor na Staré Město by se ihned posunul k ulicím Husově a Jilské, aby prorazil na Mariánské náměstí a zničil i tento, jakž takž ještě zachovaný městský interiéř i od jihu. Naproti tomu by Národní třída v ohledu dopravním nezískala nic, pokud je bezmála stejně sevřena v místě Národního divadla. Široké loubí v Braunerově domě k Národní třídě i k Perštýnu by uvolnilo má této straně celou šíři ulice pro vozovku a dalšího zlepšení bylo by lze dosáhnouti přeložením koleje a posunutím stanice. Architekt Mannsbarth, autor memoranda, doložil tyto okolnosti přesnými číselnými údaji i situačním plánem a jimi vyvrátil neodůvodněné námitky. Není to ovšem nějaká nová akce počáteční, nýbrž jen další etapa boje o Perštýn, který začal před více než 40 lety zápasem o dům U Medvídků, do něhož náš Klub zasáhl velmi účinně (článek arch. Janáka v našem Věstníku, roč. 1906), který pak pokračoval zejména r. 1940 (článek arch. Mannsbartha v našem časopise 1941), soustřediv se na dům Braunerův, a který znovu a snad nejvýše vzplanul právě minulého roku. Některí činitelé ÚNV projevili dosti dobré vůle a dosáhli jsme spolu s jinými příslušnými činiteli alespoň toho, že věc byla znovu studována. Memorandum jsme zaslali také oběma místopředsedám a 17 členům rady ÚNV a znovu o něco později v tiskové úpravě v číslech 6—8 roč. 1948 našeho Věstníku.

Současně bylo panu primátorovi osobně odevzdáno druhé memorandum o nutnosti vyřešení okolí sv. Štěpána na Novém Městě s plánem, obsahujícím ideový návrh arch. Hypsmana, který byl ve zmenšeném měřítku otiskán v jeho knížce »Obnova památné Prahy«.

Další pamětní spis jsme předložili letošního roku panu primátorovi společně se Svazem spolků pro okrašlování a ochranu domoviny ve věci

ochrany a zachování pražských sadů, ohrožovaných a oklešťovaných stálými zásahy zastavovacími, regulačními a komunikačními. Současně bylo však vyjádřeno poděkování a uznání zejména sadovému úřadu a všem činitelům ÚNV, kteří se zasloužili o vzkrášení pražských veřejných sadů z nejlhubšího úpadku, zpusťování a zanedbání z doby okupace.

Mnoho úsilí vynaložil Klub na zachování položených budov Staroměstské radnice nejen do té doby než bude projekt novostavby do všech podrobností připraven a schválen, ale než bude také skutečně započato se stavbou. Současně jsme navrhli zatím opatření. Způsobili jsme tím, že zboření, zamyšlené již r. 1946, bylo odloženo o celý rok, o čemž byl Klub písemně zpraven z ÚNV. Avšak v prosinci r. 1947 usnesla se rada ÚNV zbořit zříceninu z důvodů veřejné bezpečnosti, proti čemuž mohly být podány námítky k ZNV ve lhůtě 14denní, což je právem každého poplatníka, domnívá-li se, že je poškozen opatřením obecní správy. Domácí rada sice podala jménem Klubu námítky ve stanovené lhůtě do 29. prosince 1947, avšak nikoli z titulu poplatnického zájmu — i když je pražským poplatníkem —, nýbrž proto, že je svými stanovami legitimován k takovým krokům v zájmu ochrany památek a veřejné estetiky. Za svého bezmála 50letého trvání dosáhl Klub toho, že se tato tradice úplně ztráta, takže by v důležitých případech již napřed dotazován, aniž musil uplatňovat svoje stanovisko teprve dodatečně.

Námítky, včasné podané, prošly však několika odbory ÚNV, než se dostaly do hospodářského referátu I C, který je začal projednávat v dubnu 1948. Do té doby byla budova ovšem již zbořena, avšak v ZNV byly také již vyřízeny jiné námítky o téže věci (arch. Hypšmana, M. A. P., J. V. Rotta, prof. dr. Stefana, prof. dr. Miloše Vaněčka) vesměs zamítavé, jednak z důvodu nedostatku legitimace, jednak pro opožděné podání, kam zjevně jednatelem v uvedeném referátu, kam se dostával za Klub na vyzvání referátu. Přitom prohlásil protokolárně, že domácí rada setrvává na projednání případu a nemůže tudíž námítky odvolati. Příklad náš je jiný než ony, o nichž ZNV již rozhodl. Z domácí rady pak vyšly další námítky proti opožděnému projednávání našeho dřívějšího rozkladu, načež ZNV odpověděl v červnu 1948, že jeho předsednictvo se usneslo již 26. ledna 1948 zamítnouti všechny námítky v této věci a že by ani naše neměly úspěch, i kdyby je byl ústřední národní výbor předložil dříve. Když pak v září 1948 došlo skutečně zamítavé rozhodnutí, ačkoli ZNV přitom potvrdil včasné podání rozkladu a uznal stanovami zajištěné oprávnění Klubu podávat memoranda, protesty a pod. ve věcech ochrany památek i veřejné estetiky, doporučila domácí rada 22. 9. 1948, aby byl pro valnou hromadu připraven návrh usnesení, které by vyjadřovalo všeobecné stanovisko Klubu k takovému postupu a obsahovalo jeho požadavky. Vypracováním návrhu byl pověřen arch. Hypšman.

Zbořením byl a dosud je ohrožen také bývalý zájezdní hostinec »U kaštanu« na Bělohorské tř. čp. 201. Ani v této věci neopominula domácí rada podniknouti vše, aby přesvědčila ÚNV a komisi pro regulaci a úpravu města o tom, že dům lze zachovati bez jakékoliv újmy pro bezpečnost dopravy a že je také zbytečné i drahé navržené rozšíření silnice směrem ke klášteru, boření ohrazení zdi s cenným vjezdem a zřizování vysoké opěrné zdi na délku mnoha set metrů. Neomezili jsme se ovšem ani v tomto případě jen na činnost

ryze ochrannářskou, nýbrž snažili jsme se přispěti k lepšímu a ohleduplnějšímu řešení konstruktivními návrhy, k čemuž zejména přispělo ideové řešení arch. Hypšmana, které bylo též otištěno v našem časopise (č. 1—2, roč. XXIII.). Ryze formální připomínky, podal-li či nepodal-li Klub za starou Prahu svého času námítky při vyloučení regulačního plánu, nelze pokládati v tak závažném případě za rozhodné, jde-li o skutečné zlepšení za podmínek, od té doby v mnohem směru změněných. Lze pokládati za určitý úspěch, že dosud nebylo přikročeno k bourání »Kaštanu«.

Příznivý výsledek měly zákroky k zachování a obnově býv. Grbových villy v Havlíčkových sadech, poničené náletem dne 14. února 1945, ačkoli původně bylo uvažováno o jejím zboření. Bylo dosaženo toho, že stavební odbor 7 vypracoval příslušný projekt, podle něhož byl obnoven krov a střecha přesně v původním tvaru v pravý čas ještě před sněhovými vánicemi v únoru 1948, čímž budova byla zachráněna. Bylo však nutno spokojit se s krytinou asbestocementovou místo původní přírodní břidlice. Jde nyní ještě o záchranu skleniku, který za ředitele Bařka pokládal sadový úřad za nejlepší v Praze. I v tomto případě přispěl Klub svým návrhem úpravy vstupu do sadu, který se uvolil vypracovati pan arch. Pavelka a který byl dán k dispozici ústř. nár. výboru.

Článek pana ústř. rady Hlubinky, uveřejněný v našem Věstníku o malémavé nutnosti odstranění kazů v hradsčanském a malostranském panoramatu, s příslušnými zákroky Klubu, vyvolal mohutnou odezvu, která vedla k rozepsání komisionálního řízení stavebním referátem o t. zv. domech Hubáčkových v Letenské ulici, o úpravě požárních zdí Mockrových kanovnických domů k Jelenímu přikopu a býv. Windischgrätzova domu v Letenské ulici. Bohužel byl v rozpisu vynechán novější Hergetův dům v Cihelné ulici, který obec pražská před časem koupila právě proto, aby jeho snížením mohlo být napraveno těžké znečištění malostranského pobřeží v nejcitlivějším místě. Částečně, ale velmi důležitého výsledku bylo dosaženo tím, že ministerstvo financí přislíbilo v pětiletce zbořit všechny čtyři Hubáčkovy domy a nahradit je novostavbami, přizpůsobenými výškově i tvarově Rotherových hlavní budově ministerstva, vystavěné před 18 lety. Na projektu se již skutečně pracuje. Ve věci úpravy zmíněných kanovnických domů dostalo se vzhledem k překážkám finančního rázu jen neurčitěho přislíbilo, ačkoli metropolitní kapitula závalu plně uznala a kanclář presidenta republiky náš návrh podpořila. O koupi Rožánkova domu obec sice jedná znovu, ale skutečnými závisi na opatření náhradních objektů pro jeho vlastniki.

Zasazovali jsme se o to, aby v Celetné ulici nebyla obnovena trať č. 1 elektr. kolej. dráhy, dokazující, že je žádoucí, aby autobusy trati byly vymýceny ze všech starých oblastí vnitřní Prahy a byly nahrazeny jednak autobusy, a tam, kde zadržování ulic není pohledové na závalu, také trolejbusy. Konkrétní návrhy takových spojení byly doloženy rozorem nejnovějších dopravních způsobů a hustoty dopravy vzhledem k povrchové dopravní kapacitě pražských ulic, statistickými údaji našimi i cizími a zkušenostmi z jiných světových měst, v nichž bylo dávno upuštěno od kolejové dráhy ve vnitřních oblastech. Měli jsme ovšem na zřeteli také opatření, kterými kolejové dráhy překážejí řádné počáteční úpravě a bezvadnému udržování i čištění vozovky a z toho plynoucí škody památkové i zdravotní a vady estetické.

Články ve Věstníku sloužily k bližšímu objasnění a podepření našich návrhů. Přes to však došlo k obnově trati č. 1, byť — jak ujišťují Dopravní podniky — jen dočasně, dokud nebude možno v rámci širšího programu zavést i linku trolejbusovou. Další akce k zjednotění nebo urychlení nápravy budou tedy nevyhnutelné. Projednávali jsme však i možnosti odvedení dopravy z ulice Celetné do štaparské a zřízení loubí u podjezdu ze štaparské do Rybné ulice.

U hřbitovního a zádušního úřadu jsme se znovu domáhali zachrany chrámců nad renesanční loggií v Týnském dvoře, upravení zanedbaného stavu I., II. a III. hřbitova na Olšanech, ochrany a konservace cenných pomníků empirových na I. hřbitově a důstojné úpravy náhrobků vynikajících osob i jejich okolí na ostatních hřbitovech, jakož i ochrany a úpravy malostranského hřbitova v Košířích. Výsledky byly však dosud velmi chudé, podle sdělení řečeného úřadu, pro finanční překážky. Pouze několik hrobů olšanských bylo upraveno. U malostranského hřbitova je věc komplikována nevyřešenými a pro hřbitov i nebezpečnými otázkami dopravními.

Pozornost domácí rady byla obrácena také k rozšiřování výstaviště na úkor Královské obory. Na písemné zátky u ZNV a u stát. památkového úřadu dostalo se nám ujištění, že jde o dočasné opatření na dobu trvání zemědělské výstavy. Avšak přesto byly káceny některé stromy.

V dalším uvádíme jen přehledně důležitější individuální akce a zátky: nutnost opravy býv. špitálu sv. Alžběty na Pohořelci při Ůvoze, nevhodné vyřešení obnovy domu čp. 944-I v nároží trždy Pařížské a Staroměstského náměstí bez slyšení památkových znalců při stavební komisi, památkově nevyhovující vyřešení podkrovní starých budov radničních, zejména na severní straně k nádvorí, potřeba upravení okolí sv. Jindřicha, žalostný stav býv. kostela Hybernů (zátkou přispěl k urychlení opravy), zneřádnění vestibulu býv. paláce Sylva Taroucca na Příkopě tabáční budkou, dokončení obnovy průčelí Toskánského paláce, zanedbaný stav Konviktu, naléhavé opravení, zejména zasklení vyhořelého mlýna na Novotného lávce, odpor proti vlnu do Kinského zahrady, přemístění pomníku Hany Kvapilové, zrušení terasy a pod ní klenutého vchodu z Holečkovy ulice, souhlas s umístěním t. zv. medvědí fontány v parku před Národním domem na Smíchově, zátky proti záplavě plakátů a nevhodných reklam, proti náterům kamenných portálů na Malostranském nám. čp. 263, v Nerudově ulici, a u Salmovského domu na Karlově nám., proti označení hostince názvem »U Nerudů« v Nerudově ul., připomínky k zamýšlené adaptaci Dobrovského domu na Kampě a k umístění Dobrovského pomníku před ním, zátky k uskutečnění opravy vyhlídkového pavilonu v Riegrových sadech, k čemuž jsme opatřili mnohem výhodnější rozpočet než obecní, kritické stanovisko Klubu k umístění školek na Kampě vedle býv. prachárny, u P. Marie Vítězné, ve františkánské zahradě v Praze II u sv. Jindřicha a v raně barokním křídle (býv. prelatury) kláštera bl. Anežky a konečně i ve vile Zuzance v Šárce. V tomto případě osvětový odbor ŮNV upustil od svého úmyslu na základě našich vývodů a přidělil objekt krajské radě Junáka. V několika schůzích pojednáno o přemístění Myslbekových sousoší s Palackého mostu na Vyšehrad a navázáno jednání s Masarykovou akademií práce o přestavbě Sovových mlýnů pro tuto akademii. Přitom zdůrazněno zachování Pinkasovského křídla od Žitky. Velká pozornost věnována projek-

tovanému loubí podél býv. Colloredomannsfeldského paláce, po příp. průchodu tímto palácem — jak již uvedeno — i zamýšlenému oboustrannému loubí v Zelezné ulici. Zpráva o připravované rekonstrukci chleby u »Jenerálky« vyvolala naše námítky u Středoeckých chleby a ŮNV. Pokud je nám známo, není o věci ještě rozhodnuto. Za velmi naléhavé z důvodů estetických i bezpečnostních pokládáme památkově vyhovující obnovu náležité dimensované opěrné zdi při Starých zámeckých schodech, která je zřícena v délce asi 60 m, takže obnažená zemina a svážlivá břidlicová skála nepřetržitě ohrožuje tuto veřejnou komunikaci zavením. Neopomínali jsme doposát ústř. nár. výboru a stát. památ. úřadu. Komise se sice konala již předtím, ale dosud není ani bezpečně zjištěno, kdo má zeď obnovit a jak opatřit úřadu, zajistit milionového nákladu.

Ve věci úpravy území vedle Sparty (nyní zahrádkářské kolonie) a definitivního umístění letenských hřišť dosáhl jsme plné podpory BAPS při zátku u ŮNV. Nemohli jsme ovšem ani souhlasit se všemi podněty, které byly otištěny o parku oddech a rekreace v Král. obore a musili jsme se znovu vrátit k Vrbovské zahradě v zájmu jejího zpřístupnění po celý den, omezení zahradnické exploatace a obnovy původního stavu, k čemuž je posud velmi daleko.

Ve věci průběru porostu v Jelením příkopu v průhledech s Prašného mostu k Mělnice, od Rožánkova domu podél Brusnice a s ochozu Belvederu, obrátili jsme se na kancelář prezidenta republiky, kde došli naše návrhy plného pochopení. Výsledek je velmi příznivý a každému zřejmý.

Opravy několika malostranských paláců, sloužících nyní zastupitelstvím cizích států, daly podnět k rozhořování o tom, jak bylo by lze uplatňovat zásady památkové péče vzhledem k tomu, že práce byly zadány vesměs pražským stavitelům. Obrátili jsme se na státní památkový úřad a skutečně bylo dosaženo částečné nápravy alespoň u jednoho paláce, u něhož práce nebyly ještě příliš pokročilé.

Z podnětu, předneseného v domácí radě ve věci vybírání nových trojkřídlových oken v budově farního úřadu u sv. Apolináře k Albertovu, bylo zjištěno, že tato změna nejen nevyhovuje památkově a pohledově, ale byla provedena bez stavebního povolení. Na zátku u farního úřadu a u referátu pro výstavbu města nařídili tento referát uvedení do původního stavu, nebo požádání o dodatečné stavební povolení. Závada není dosud odstraněna.

Také neutešený stav významných domovních plastik neulál pozornosti členů domácí rady. Je to především krásné Braunovo sousoší Madony na domě čp. 592-I v Celetné ulici, dvě sochy v ul. Královské a také sousoší na jižním průčelí sv. Mikuláše v Praze III. Státní památkový úřad vyzval na naše požádání vlastnické oněch objektů, aby se postarali o nápravu. Ačkoli hlavní překážkou je otázka finanční úhrady, přece jen se s věcí pohnulo.

Potěšitelné však je opěté odkrytí vzácné plastiky na románské mostní věži malostranské, v níž je sídlo našeho Klubu. S povděkem kvituje ochotu, kterou při tom projevili stavební úřad. Dlouholeté zabednění bylo odstraněno a nahrazeno řídým ochranným drátěným pletivem. Tim ovšem nebyly odstraněny námítky co do vhodnosti nynějšího prostředí pro toto naše nejstarší a nejvzácnější sochařské dílo.

A konečně bylo vzpomenu krásné empirové kašny Wimmerovy, která po lepší minulosti, pů-

vodně před františkány při konci široké ulice, pak v koutě Betlémského náměstí, nyní zbavena stupňové podnože, je do země zapadlá, poškozená a zapomenutá, takřka pohozená v trávě Vrchlického sadu. Náměty na lepší umístění, čili opětné stěhování a patrně i další poškození nevybočily dosud z rámce akademických úvah. Jisté však je, že si nevíme rady s touto takřka poslední kašnou ze starší doby.

Přípravy k XI. všesokolskému sletu dotkly se činnosti Klubu v několika směrech. V zájmu zlepšení vzhledu a čistoty domů a ulic obrátili jsme se na stavební referát s doporučením, aby místním šetřením dům od domu zjišťoval závady a ukládal nápravu v určité lhůtě. Sledovali jsme úpravy komunikační a sadové a obraceli se na příslušné referáty i na veřejné uživatele zelených ploch. Dotazníkem, rozeslaným členstvu, získali jsme čtyři informované členy k dobrovolnému provázení sokolského žactva Prahou. Zasažovali jsme se také o to, aby v době sletu byla obnovena funkce všech pražských fontán, což bylo přislíbeno a pokud možno i uskutečněno.

Nutno konstatovat také poměrné oživení vycházkové činnosti. V uplynulém období jsme uspořádali pět vycházek. Tři z nich mohly být konány jen pro domácí radu vzhledem k omezení počtu účastníků a k nemožnosti rozdělení jich na skupiny. Byla to především vycházka k prohlédnutí komunikačních úprav na Hradě a stavebních prací v Královské zahradě a v jízdárně na pozvání pana prof. arch. Pavla Janáka, který prohlídku doprovodil poutavým výkladem.

Další taková vycházka byla k sv. Jakubu na Staré Město za zbytky gotické stavby lucemburské, do podkrovní, do hodinové věže, do kapli sv. Josefa a sv. Anny i do zachovaných křídél křížové chodby.

Třetí pak zavedla účastníky do Karolina, kde byli uvítáni pány prof. dr. Vojtěškem a arch. Ernestem. Výsledky průzkumu a postup obnovovacích prací vložil pan docent dr. Libal.

Jak patrně, byly voleny vycházkové cíle, které nejsou volně a veřejně přístupné a proto nejsou ani obecně známy.

Na další dvě vycházky do sbírek starého umění Národní galerie v Praze IV byli písemně pozváni všichni pražští členové Klubu a u ředitelství galerie byl vyžádán odborný výklad. Účast byla uspokojivá; na první 103, na druhé 126 členů.

Přednášková činnost je velmi vážně připravována pro nastávající správní období; vlastně jsme ji zahájili již dnešním krásným výkladem pana arch. Kubička o Betlémské kapli, který jste právě vyslechli.

V minulém období byla to účast na přednáškových cyklech jiných institucí. Na př. jednatele Klubu promluvil v serii přednášek o dopravních otázkách Velké Prahy v SIA a členům byl rovněž přístupné přednášky místopředsedy Klubu pana arch. Mannsbartha v ústavu pro stavbu měst v MAP, jednak o Monte Carlu blíže Luccy, založeném Karlem IV., jednak o pracích na ozdravení starého Chebu s ukázkami jednoho vzorného bloku. Sem náleží také přednáška našeho čestného člena p. s. š. dr. Wirtha při vzpomínce na J. Heraina k 100letému výročí jeho narození a proslav člena naší domácí rady p. arch. Kubička na oslavě sedmdesátých narozenin p. dr. Wirtha, uspořádané Národní radou českou, o čemž se ještě dále zmíníme.

Pracovní styky jsme udržovali především s různými referáty ÚNV, s Památkovým sborem hlav.

města Prahy, se ZNV, se stát. památkovým úřadem i s příslušnými ministerstvy, s MAP, se Svazem spolků pro okrašlování a ochranu domoviny, s institucemi vědeckými a uměleckými, s Klubem přátel Malé Strany, s Klubem českých turistů a se Zpravodajstvem čs. cestovního ruchu.

Masarykově akademií práce jsme věnovali 1500 negativů k usnadnění práce komitétu pro ozdravení Malé Strany.

Na své schůzi dne 3. března 1948 připojila se domácí rada Klubu jednomyslně k manifestu kulturních pracovníků a přihlásila se k myšlence obrozené Národní fronty.

Předložila též příslušná spolková hlášení ústřednímu akčnímu výboru. Současně se ustavil akční výbor Klubu, který vykonal revizi členstva a nutnou očistu. Odbočky Klubu v Kutné Hoře a v Čes. Budějovicích byly upozorněny na ohlašovací povinnost spolků a zaslány jim dvojmo naše stanovy.

Zvláštní a nanejvýš potěšitelný zájem o práce našeho Klubu projevili místní národní výbor ve Znojmě, který nám oznámil, že se zamýšlí ustavit Klub Za staré Znojmo podle našeho vzoru a žádal o stanovy, informace o způsobu práce, o příspěvcích, schůzích atd. Vše jsme jim ochotně zaslali i s ukázkou časopisu a dopisem, jímž jsme vřele uvítali iniciativu MNV.

Domácí rada nepustila se zřetele zájem o budoucnost Klubu a jeho další rozvoj. Nástrojem k tomu jsou opatření organizační, propagační a zajištění finanční. K tomu zvolila především čtyřčlennou komisi organizační a propagační a čtyřčlennou komisi finanční. Pamatovala také již nyní na to, abychom r. 1950 náležitě vzpomněli dosud nejvýznamnějšího jubilea Klubu, totiž padesátého výročí jeho založení a pokud možno nejvíce vytýžili z bilance této padesátileté práce, dosti často úspěšné i marné, někdy snad podobné úsilí Sisypova, uznávané i posmívané. V jubilejním roce 1950 zamýšlíme uspořádat výstavu Klubu Za starou Prahu, vydati příslušný katalog s úvodním článkem, knižní publikaci o ochraně památek, konati přednášky, slavnostní schůzi a vydávati jubilejní ročník časopisu. Pokud se to zdáří, závisí nejen na práci sedmičlenné komise, která byla k tomu zvolena (Frisching, Emler, Hypšman, Janoušek, Mayer, Poche, Wirth), ale také na podpoře veškerého členstva, které prosíme o podněty a účinnou spolupráci.

Organizační a propagační komise pilně pracuje, koná pravidelné schůzky a vypracovává celou řadu cenných námětů, které domácí rada schválila. Konkrétním výsledkem je program jarních vycházek, který jsme rozeslali všem pražským členům. Dvě z nich byly již uskutečněny a jarní vycházkové období zamýšlíme ukončiti starou českou duchovní hudbou pravděpodobně v chrámu sv. Mikuláše v Praze III.

Dalším článkem programu je nábor členstva a snaha o získání profesorů i posluchačů vysokých škol pro účast na práci Klubu.

Velkou morální posilu snah a prací Klubu spatřujeme v proslavě pana předsedy vlády v Karolině dne 13. ledna t. r. a k stavebním zaměstnancům dne 14. března t. r. Domácí rada projevila za to vděčnost Klubu.

Finanční komise sice ještě nezahájila svou činnost, ale jistě tak učiní, jakmile zjistí konkrétní možnosti. V nynější době byl mohutnou podporou činnosti Klubu značný dar ze soukromých prostředků pana presidenta, za nějž jsme věčně poděkovali; rovněž i subvence ministerstva školství, věd a umění. Vlastní účel komise je založení

fondy pro vzorné menší opravy památkové, jak to navrhl pan dr. Emler.

Nezapomínáme, že právě pan generální bibliotekář dr. Emler věnoval Klubu vzácný fotografický i jiný pro nás významný materiál, za což mu domácí rada vyjádřila vřelé díky.

V minulém období jsme se snažili vydávati časopis pokud možno plynule a zaznamenávati v něm důležité akce Klubu a současné památkové problémy. Doufáme, že v příštím období dospějeme k výsledkům ještě lepším a prosíme, abyste Věstník četli a posílali nám své návrhy a připomínky.

Snažili jsme se pokračovati v knižní edici Klubu, zahájené spisem pana arch. Hypšmana »Obnova památné Prahy«. Nová úprava nakladatelské činnosti zdržela vydání další knihy pana vlády rady Merhouta, v rukopise již před delší dobou připravené a Ottovu nakladatelství odevzdané.

Zbývá ještě několik osobních vzpomínek na významné členy.

V únoru 1948 došlo k odvádění diplomu čestného členství pro druhého presidenta Československé republiky dr. Edvarda Beneše do rukou pana kancléře Smutného. Významný vlastnoruční děkovní dopis jsme reprodukovali ve zvl. čísle Věstníku. Nedlouho nato jsme však již musili oznámiti úmrtí tohoto nejmladšího a nejvýznačnějšího čestného člena Klubu. V květnu 1948 jsme se zúčastnili s archivem hlav. města Prahy, Historickým spolkem a Společností přátel starožitnosti jako spoluorganizátoré vzpomínkové oslavy 100letého výročí narozenin Jana Heraina. Za Společnost

přátel starožitnosti a za náš Klub promluvil pan s. š. dr. Wirth, za ostatní dvě instituce pan prof. dr. Vojtěšek. Vzpomenuli jsme však i 70. narozenin téhož vzácného čestného člena Klubu dr. Zd. Wirtha 11. 8. 1948 a stejného životního jubilea ing. dr. Eustacha Mölera 1. září na schůzích domácí rady a blahopřejnými telegramy. Později 12. prosince 1948 zúčastnila se většina členů domácí rady velkého slavnostního matinee v collegiu maximu právnické fakulty Karlovy university, které uspořádala Národní rada česká na počest svých vynikajících členů, dr. Zd. Wirtha k sedmdesátinám a ing. arch. dr. Ladislava Machoně k šedesátinám, kteří jsou i našimi členy.

Klub má nyní 378 pražských a přibližně 70 členů venkovských; přesná čísla zejména z venkova ještě neznáme, protože mnozí ještě nezaplatili členský příspěvek za r. 1948, avšak neoznámili, že vystupují.

Nových členů přistoupilo v minulém období 24, zemřeli pokud víme 4, vystoupilo 5, vyškrcnuto 6, venkovských 13.

Klubovní administrativa zaznamenala ode dne 9. listopadu 1947 do konce téhož roku 27 j. č., za celý rok 1948 205 j. č. a r. 1949 do dnešního dne 41 j. č., úhrnem za celé minulé období 273 j. č. Vypracováno a vypraveno bylo za touž dobu 223 vřízení, kromě hromadných oznámení členům, rozmnožených mechanicky.

Pro Klub pracovali jako minule pilně a svědomitě slečna Jiř. Vaněčková a pí špálková.

Ad. Janoušek.

Zpráva o činnosti odboru Klubu Za starou Prahu v Kutné Hoře za rok 1948

Valná hromada odborky se konala 30. III. 1948. Po čistné akci ONF, provedené akčním výborem spolu, má nyní odborka z bývalých 27 členů 14 členů.

Kutná Hora jako město hodnotných historických a uměleckých památek i značné zachovalého středověkého rázu má dlouholetou tradici soustavné péče o tyto hodnoty nejen se strany odborky a konservátora pro stát, památ. péči J. Vepřky, ale i se strany obce v stálém kontaktu se státním památkovým úřadem (ing. dr. Šebek), takže činnost odborky se omezuje jednak na stálé účastenství při jednotlivých podnicích do jejího oboru náležejících, jednak na upozornění povolaných činitelů na nutnost opravy či úpravy určitého památkového objektu.

1. Předsednictvo odborky spolu s archeologickým sborem Vocel — museum — má podíl na postupném opravování Hrádku a jeho úpravě pro budoucí museum.

2. Předsednictvo se též účastnilo všech porad a

akcí, týkajících se umístění a konečného postavení pomníku presidenta Osvojitěle T. G. Masaryka od K. Dvořáka před vchodem do Vlašského dvora.

3. Odborka se zapojila do akce vyhotovení upravnovacího plánu města Kutné Hory ing. arch. Břet. Petránkem, ústními i písemnými připomínkami na základě zkušeností doby minulé. Akce vrcholila právě výstavou tohoto plánu ve výstavní síni Vlašského dvora.

4. Pilně se sleduje projektovaná výstavba moderního hotelu, zvl. proto, že bude v bezprostřední blízkosti Vlašského dvora.

5. Podobně i velká úprava t. zv. Haufova domu — býv. redakce Havlíčkova »Slovana« — v sousedce Husovy třídy do náměstí; úpravu podniká obchodník p. Tobiška.

6. V Andělské ulici byl celkem správně opraven dům se zachovalými krakorci.

Účastenství na valné hromadě Klubu 27. III. 1949 není žádnému členu možné; račte naši odborku proto omluviti. Hubert. Dr. Nuhlíček.

Zpráva o činnosti Klubu Za staré Budějovice (odbor Klubu Za starou Prahu) za rok 1948

Na Vaše vyzvání k podání zprávy o činnosti odboru Klubu přijímáte, prosím, zatím toto moje sdělení jakožto předsedy.

Klub Za staré Budějovice, odbor Klubu Za starou Prahu, existuje stále. Jeho činnost však je velmi malá jakožto korporace. Problémy památkové se

řeší jednak v památkové a umělecké komisi MNV, jednak se přímo vyřizují prostřednictvím místního konservátora památkovým úřadem.

Ideově nejdůležitější a rozsahem největší byla záležitost nového směrného plánu města Č. Budějovic. Elaborát, vypracovaný regulač. odděl. města za řízení arch. J. Šestáka a vedení prof. Z. Mikuskovice, se nedotýká — až na negativní stanovisko k starým masným krámm — historického jádra města; velké přeměny se ovšem plánují v městě novém i kolem staroměstského hřbitova.

Za nejdůležitější otázku praktickou považujeme zachování starých masných krámů, jež nedoznala příznivého postoje jak MNV, tak regul. oddělení. Z okolí pak je to především oprava slavného Dienzenhoferova kostela na Dobré Vodě, kde rovněž bude třeba Vašich zákroků.

Podepsaný jménem starých členů slibuje, že se odbor opětne zkonsoliduje a že bude soustavně informovat ústředí o zdejších akcích.

Valné hromadě a všem členům plného zduaru s přátelskými pozdravy Adolf Träger.

Zpráva pokladní za rok 1947

Příjem:	Kčs
Hotovost 1. I. 1947	29.096,75
Subvence	65.000,—
Členské příspěvky	8.330,—
Příspěvky na Věstník	4.905,—
Úroky z vkladů	378,90
Dobročinná loterie	3.215,—
Edice	4.005,—
Různé (za publikace)	110,—
	115.040,85

Vydání:	Kčs
Nájemné (i s domovníkem)	2.851,—
Kancelář:	
a) kancelářské potřeby, světlo a pod.	3.421,70
b) úklid, pochůzky a pod.	3.700,—
Poštovné	1.505,30
Služné a odměny	8.600,—
Provisie	1.281,50
Věstník	19.670,50
Knihovna	889,—
Malostranský komitét	1.098,—
Dobročinná loterie	1.600,—
Edice	14.475,20
Různé (diplom)	1.316,40
Hotovost 31. XII. 1947	54.632,05
	115.040,65

Za rok 1948

Příjem:	Kčs
Hotovost 1. I. 1948	54.632,05
Subvence	24.400,—
Členské příspěvky	16.208,—
Úroky z vkladů	1.595,50
Edice	4.100,—
Dobročinná loterie	150,—
Návrty k modelu Malé Strany	50.000,—
Různé (za publikace)	320,—
	151.405,55

Vydání:	Kčs
Nájemné (i s domovníkem)	2.832,80
Kancelář:	
a) kancelářské potřeby, světlo a pod.	1.171,40
b) úklid, pochůzky a pod.	3.500,—
Poštovné	1.267,—
Služné a náhrady	13.500,—
Provisie	2.633,—
Věstník	20.738,50
Edice	703,—
Knihovna	3.707,15
Dobročinná loterie	2.400,—
Různé (pojistky)	166,—
Hotovost 31. XII. 1948	98.795,70
	151.405,55

Jak z výkazu zřejmo, byly oba roky pro Klub finančně příznivé.

V r. 1947 zůstalo nespotrebovaných 25.535,30 Kčs a v roce 1948 44.163,65 Kčs
Po připočtení zbytku z r. 1946 29.096,75 Kčs

měl Klub k dispozici koncem r. 1948 98.795,70 Kčs

V tomto jmění není započtena hodnota modelu Malé Strany, ježto jeho cena je ideální; rovněž hodnota knihovny není do jmění Klubu počtata.

Vyúčtování příjmů a vydání za r. 1947 a 1948

Jméni Klubu Za starou Prahu k 31. prosinci 1948:

1. Základní jmění (vázané vklady) 171.620,05 Kčs
2. Cenné papíry - unif. půjčka (váz.) 2.000,— Kčs
3. Volné vklady a hotovost 98.795,70 Kčs
4. Zařízení klubu 800,— Kčs

Celkem 273.215,75 Kčs

bylo přezkoušeno pány revisory dr. Rud. Kadeřávkem a Emilem Kočím a shledáno v úplném pořádku.

Ing. Miroslav Řízy, t. č. pokladník.

Z usnesení redakční rady otiskujeme dodatečné zprávy z původního č. 7, roč. XXII (září 1941), které bylo tehdy již vysazeno, ale vydávání Věstníku zastaveno. Tyto výroční zprávy jsou důležité nejen k doplnění kontinuity, ale i proto, že jde o mnohé dosud časové otázky (Braunerův dům, ma-lostranská pobřežní komunikace, podzemní dráha a j.).

Výroční zpráva o klubovní činnosti za rok 1940

Uplynulé období činnosti Klubu Za starou Prahu vyznačovalo se především projednáváním tří záležitostí: bojem za zachránu Braunerova domu na nároží Národní třídy a Perštýna, jednáním o t. zv. levobřežní komunikaci na Kampě na Malé Straně a úsilím o uskutečnění plánu ozdravní Malé Strany.

Boj o zachránu Braunerova domu vyplývá nejen z povinnosti hájit umělecky i historicky významnou budovu pražskou, nýbrž i z pevného přesvědčení, že zničení této památky není naprosto odůvodněno veřejným zájmem, jak tvrdí obecní instituce o to usilující, zvláště Elektr. podniky. Zbořením Šlikova paláce na protějším nároží Národní třídy nastalo na křižovatce této třídy a Perštýna dostatečné komunikační uvolnění; jde jen o to, aby tohoto uvolnění bylo prakticky využito. Proto Klub hned na počátku minulého období požádal E. P., aby posunuly vedení elektrické dráhy oblohou tak, aby v nároží u Braunerova domu bylo dosaženo místa pro rozšíření chodníku a pro průjezd vozidel. Žádost tato nebyla jen theoretickou, nýbrž byla opřena přesnými propočty statistickými a studiem komunikačních poměrů na tomto místě, na jejichž podkladě byl vypracován grafický návrh vedení elektrické dráhy, ukazující, že po posunutí trasy dráhy zůstane po stranách dosti místa pro průjezd ostatních vozidel. Pro usnadnění pěší frekvence při Braunerově domě navrženo zříditi v tomto domě loubi. Poněvadž Klub nabyl dojmu, že projednávání věci se protáhne, zejména také proto, že majitelé domu z počátku nebyli nakloněni jeho zboření, dožadoval se Klub toho, aby pěší pasáží bylo prozatím uvolněno zřízením průchodu z domu Kleinhamplova v sousedství Braunerova domu na Národní třídě do domu dr. Venduláka, sousedícího s Braunerovým na Perštýně. Na tento návrh nepřišla odpověď. Obec byla totiž rozhodnuta zbořiti dům za každou cenu. Majitelům domu dána velká částka za ztrátu části parcely, které po zboření domu mají připadnout na veřejnou komunikaci, a projektem novostavby byl pověřen ing. dr. Hruška. Klub se však nezdal. V audienci zástupců Klubu u p. primátora dne 5. listopadu byl primátor upozorněn na klubovní názor na tuto záležitost a požádán, aby věci věnoval svou pozornost, což bylo přislíbeno. Elektrickým podnikům posílány nové a nové přípisy, v nichž bylo poukazováno na neodůvodněnost boření tak krásné stavební památky. Předseda Klubu intervenoval v tom smyslu i soukromým dopisem technickému řediteli E. P. Z jiných míst bylo upozorněno na hygienickou závadnost novostavby na místě domu, jež bude mít po zmenšení parcely jen nepatrnou dvorní plochu. Z klubovního podnětu intervenovala pro zachráněni domu nálehavým dopisem i Jednota umělců výtvarných.

Všecky tyto zákroky a vývoody nepřesvědčily však vedení obce, které setrvalo na přesvědčení,

že dům, i kdyby v něm bylo zřízeno loubi, jest trvalou komunikační závadou, a usneslo se dne 2. února dáti povolení k jeho zboření. Rozhodnutí bylo sděleno Klubu dopisem předsida obce pražské počátkem února. Než ani tu se Klub nezdal, a aby oddálil zboření domu, požádal p. primátora, aby nebylo dáváno povolení k bourácce, dokud nebude zajištěna bezprostřední novostavba. Poukázal na to, že okamžité zboření domu za naprostého nedostatku stavebního materiálu v dnešní době by způsobilo, že by na místě domu povstala opět jedna stavební díra. Takové díry jsou typickou ostudou Prahy v poslední době, jak ukazují staveniště Unionky, domu U Šálků, Kotvy, Šlikova paláce, Ottových domů, domu U Bachorů, domu U Baštýrů a j. Na toto upozornění nedošla přímá odpověď. Toliko E. P., které mezitím obdržel od ministerstva veřejných prací schválení regulačního plánu Starého Města, kde dům není chráněn a je určen k zboření, oznámily, že další jednání v té věci je bezpředmětné a že se záležitosti nemíní dále zabývat. Klub se rozhodl věnovat věci číslo Věstníku a upozorniti zde i na uvedené stavební díry v Praze, jež způsobilo podobné neodůvodněné a předčasné zboření stavebních památek.

Vývoj projektu t. zv. levobřežní komunikace přes Kampu přiměl Klub k zaujetí nového stanoviska k této záležitosti. Při projednávání projektu před dvěma lety nevyslovili zástupci Klubu k projektu zásadně odmítavé stanovisko v předpokladu, že další zpracování projektu bude dbáti památkářských směrnic, jež tehdy byly vysloveny. Poněvadž však další práce na tomto projektu jej nepřizpůsobila požadavkům památkářů, usnesl se Klub počátkem minulého období podat proti uskutečnění komunikace zásadní protest. V dalším vývoji této věci, kdy záležitost byla odevzdána býv. regulační komisi správní komisi hlavního města, se zdálo, že projekt bude vůbec zlikvidován, poněvadž správní komise jej vzala s pořadu jednání. Bylo tak patrné z odpovědi, kterou zaslalo techn. presidium Klubu na jeho žádost, aby plány projektu byly zapřichýleny domácí radě Klubu k prohlédnutí a posouzení.

Na konci minulého roku však znovu záležitost ozivila z podnětu arch. Machoně, regul. úřadu, arch. Karbana a ze společného projektu SIA, kteréžto nové projekty přinesly nové řešení, mnohem nebezpečnější pro ráz Malé Strany, než byl projekt předchozí. Všechny se shodovaly v tom, že část trasy komunikace vedly na nízkém nábreží podél Kampy a toto panoramaticky nežádoucí řešení nadto zdůrazňovaly v prostředí nevhodnými technickými úpravami. Proti takovému řešení podal Klub ihned důrazný protest, na nějž došla odpověď p. primátora, v níž se primátor postavil za myšlenku nábreží, slibil však uvážiti všechny kladné náměty. Poněvadž bylo shledáno, že památkářské kruhy nejsou jednotny v názoru na

toto nové řešení, dal Klub podnět ke schůzce zástupců památkových institucí, na níž byla vypracována společná resoluce proti novému řešení. Klub nepřikládá komunikaci toho významu jako obec pražská. Je to lokální komunikace, která ztratí svůj význam, dojde-li k uskutečnění Kubického, Balcárkova a Koppova projektu komunikace na SZ sektor nebo k přemostění Hybernského nádraží. V novém projektu oživuje stará myšlenka malostranského nábreží, kterou Klub vítězně probojoval již před válkou světovou. Zástupci Klubu spolu s ostatními památkáři se plně účastnili debat o novém projektu v nové plánovací komisi hlavního města, která byla počátkem roku ustavena a která z počátku kategoricky v této věci vystupovala. Místopředsedovi komise dr. Mikuškovici bylo proto zasláno klubovní memorandum proti tomuto novému projektu, jakož i listy z Věstníku o postupu předválečného boje Klubu proti uskutečnění malostranského nábreží.

Návrh na soustavnou práci na ozdravení Malé Strany vyšel z podnětu arch. Hübschmanna. Návrh navázal nepřímou na případ domu U Herrmannů v Mostecké ulici, který ukázal, že malostranskou oblast nelze důsledně hájit bez detailního zjištění hygienických poměrů v malostranských domovních blocích. Dům ukázal, že zdravotní základy na Malé Straně, vznikající z přelidnění čtvrti sociálně slabší vrstvou obyvatelstva, jež při nemožnosti nástavby z ohledu na panorama Hradčan využilo kdejaké volné plochy ke zřízení nedostatečně osvětlených a větrných přístavků, by mohly být záminkou k bezohledné asanaci této části města. Je nutno tomu předjet, a to prozatím postupnou prohlídkou jednotlivých domovních bloků, zjištěním a zakreslením dodatečných stavebních přídatků, jež by se měly zbořiti, a vypracováním soutěžních návrhů na asanaci bloků. Dnešní doba je vhodná k provádění takových studií, které by poskytl zaměstnání řadě nezaměstnaných mladých architektů, které by navrhovali ústředí architektů. Pohnutkou k praktickému uskutečnění této drobné asanační práce, která by jistě přinesla i zisky archeologické, uměleckohistorické a estetické, byly by daňové úlevy a osvobození majitelů domů. V obou těchto směrech zahájil Klub cíle jednání: V audienci u p. primátora dne 5. listopadu bylo odevzdáno primátorovi v této věci memorandum Klubu, které mělo příznivý ohlas u příslušných magistrátních úřadů. Jeho výsledkem bylo, že byla zakázána další stavební provisoria a že vládní komisař dr. Rathouský zahájil jednání s ministerstvem sociální péče o to, aby pro daňové úlevy bylo získáno ministerstvo financí. Pro úspěšení realizace návrhu bylo pak vypracováno další rozšířené memorandum, určené Národní radě a kulturní radě N. S., které bylo zároveň zasláno p. státnímu prezidentovi a p. primátorovi, ministerstvem školství a národní osvěty, sociální a zdravotní správy, veřejných prací, zemskému prezidentovi, památkovému úřadu, technickému referentu obce pražské, České akademii technické, SIA, Klubu architektů, SVU Mánes. Jednotě umělců výtvarných a Umělecké besedě. Memorandum vzbudilo zaslouženou pozornost a odezvu. Nejvýznamněji se jeho námětem zabývá ministerstvo školství a národní osvěty, jež se snaží nalézt úhradu na honorář architektů, kteří by prováděli uvedené asanační návrhy. Rovněž o záležitosti získání daňových osvobození a úlev pro majitele památkových domů, kteří domy opravují a upravují podle zásad památkářských, se znovu

jedná. Organizaci uvedených asanačních prací by měl převzít podle názoru Klubu Památkový sbor hlavního města.

Obezřele sledoval Klub také záležitost podzemní dráhy. Aby se seznámila s přípravami a názory E. P., pozvala domácí rada dne 28. června referenta v této věci dr. Em. Hrušku do své schůzky, kde pozvaný vyložil důvody projektu a podrobně vylíčil vedení jeho trasy. Při tom bylo zjištěno, že projekt se bezohledně dotýká podzemních památek románských Prahy, zejména že ničí dům čp. 16-I. Aby bylo dosaženo řešení uspokojivějšího, nabízí se domácí rada Elektrickým podnikům dvakrát se spolupráci v přípravách projektu. Stalo se tak hlavně tehdy, když projektanti dráhy se soukromě dotazovali členů domácí rady na názor památkářů k rušivým zásahům do románských památek. Domácí rada je toho mínění, že řešení dráhy pod povrchem terénu jest provisorium a že, je-li podzemní dráha skutečně třeba, dlužno ji provést důkladně hluboko pod zemí, jako je tomu v cizině. Poslední řešení projektu šetří domu čp. 16-I, ničí však románské domy sousední.

V záležitostech komunikačních věnoval Klub pozornost také otázce samovolného uzavírání domovních průchodů majiteli domů. V té věci se připravuje rozsáhlejší studie, založená na situaci pražských průchodů v posledním desetiletí minulého století. Na tomto základě bude žádáno obnovení všech průchodů, pokud nenastaly stavební změny, neboť uzavřením průchodů byly porušeny veřejné zájmy komunikační a omezeno využití četných malebných stránek pražských nádvorních prostorů. Těmito předpoklady byla motivována žádost zasláná prof. dr. Jiráskovi, aby dal otevřít průchod Pachtovským palácem, jehož dvůr s terasou náleží k význačným barokním prostorům pražským.

Ve věcech regulačních nebylo v minulém období mnoho příčin k jednání. Bylo protestováno proti nedůslednému postupu v zastavování Podolí, kde namísto původně roku 1928 povoleného vlivového zastavění vzniklo v roce 1939 několik sedmipatrových činžáků, rušících pohled na Vyšehrad z jižní strany. Energiicky bylo zakročeno proti úmyslu zbořiti empírový dům čp. 412 na Újezdě, jehož stavba je obecní správou prohlašována za příčinu značných komunikačních obtíží. Klub naproti tomu prokázal, zčásti i grafickým vynesím situace, že zřízení loubí v domě vyhoví plně požadavkům komunikačním a že není nutno bořiti tento dům, který, třeba »není krásným ani památným«, jak o něm prohlásil jeden význačný činitel obce pražské ve věcech stavebních, jest přece jen článkem veskrze již srostlým s pohledem na panorama Hradčan, aby stálo za to jej zachovati.

Domácí rada měla opětně příležitost poznati řadu dalších dokladů malého pochopení obecních orgánů pro výtvarné a estetické hodnoty starých pražských budov. Bylo konstatováno, že je to zejména statické oddělení stavebního úřadu hlavního města, které ukvapeným jednáním dává příčinu ke zkáze stavebních památek. Případ zboření domu na nároží ulice Perlové a Rytířské ukázal, že nálezy statického oddělení přesahují kompetenci úřadu, který předem prohlašuje stavby za stavebně neudržitelné a nehledá cesty, jak je zajistit a zachovat, jak jest jeho povinnost. V tom smyslu bylo dopsáno technickému presidiu a poukázáno na úmysl Klubu, požádat památkový úřad, aby posudky statického oddělení dával přezkoušet svým odborníkům. Klubovní protest byl

přiját u technického prezidia s neshodou, dá se však čekat, že v jeho důsledku budou nálezy statického oddělení uváženy.

Do obsahu záležitosti regulace hlavního města, projednávaných v Klubu, spadá i protest proti projektu mrakodrapu nemocnice Červeného kříže arch. Havlíčka na ploše hřiště nad hlavním nádražím. Klub se tu připojil k vývodům okrašlovacího svazu, že výstavba nemocnice by byla zveličením neomluvitelného znevažování panoramatu Prahy, které před několika lety způsobil Pensijní ústav, nehledě k tomu, že místo, plné kouře a sazí, jest pro budovu nemocnice naprosto nepřijatelné.

Projekt novostaveb finančních úřadů na Žižkově přiměl Klub k opakovaným úsilím, které sleduje od svého začátku, aby byly konečně sníženy činnosti v ulici Letenské, jejichž štíty a střechy znevažují po léta pohled na panoramu Hradčan. V tom smyslu doposád ministerstvu financí, nyníšim držitelům dvou z těchto domů, které přislíbilo, vyhověti přání Klubu, jakmile bude i třetí sousední dům v jeho majetku, o což se jedná.

V detailní práci ochranné měl Klub tentokrát plno důvodů k jednání.

K obci pražské byla zaslána stížnost na majitele Kunertova domu na Staroměstském náměstí, jehož portál je soustavě někdy nákladní auty do domu vjížděcími. Obec žádosti vyhověla a učinila příslušné kroky. Tamtéž bylo zakročeno, aby majitelé několika domů v Úvoze dali zaměnit železné rolety garáží v těchto domech za dřevěná vrata, vhodnější k prostředí ulice a stavební povaze domů. I zde došlo přání Klubu svého usku- tečnění. Nedostatečný odborný dohled na bourá- kách starých pražských budov, kde se objevují cenné nálezy archeologické, jež jsou bez vědomí odborníků z neznalosti i úmyslně ničeny, jako na příklad nálezy hraděného zdiva na domu U Ba- chorů, přiměl Klub, že dopsal primátorovi, aby byl do služeb obce přijat některý mladý umě- lecký historik a architekt, který by měl stálý dohled na bouráčkách. Domácí rada také při- pomněla panu primátorovi, že k bouracím komisím není zváno městské museum, jehož zástupce by měl především býti všude tam, kde jde o boření starého objektu. Jaké důsledky má ignorování odborníků při jednání bouracích komisí na těchto stavbách, ukázal případ domu U Baštýřů ve Spá- lené ulici, jehož bourací komise se konala bez účasti památkářů, poněvadž dům nebyl označen v plánu jako chráněný. V důsledku toho a z ne- znalosti městského technika byl zničen rene- sanční portál z doby Rudolfa II. a ohroženy byly barokní sochy na attice domu. Příklad vyvolal další intervenci u primátora, aby ke všem jedná- ním o památkových objektech byli zváni zástupci památkového úřadu, památkového sboru i měst- ského musea. Nutnost takového postupu zdůraz- nil posléze i případ samovolné adaptace Sylva- Taroucovského paláce (Společenského klubu) na Příkopě, kde zbouráním základní příční zdi byla zničena integrita interiéru paláce. Na klubovní protest došla překvapující odpověď, že palác není objektem chráněným, že tudíž, stejně jako v pří- padu domu U Baštýřů, nebyli zváni k jednání o adaptaci památkáři. Byl proto s novým důra- zem opětován výše uvedený požadavek a Pamá- tkový sbor požádal, aby se postaral o zabezpečení ochrany paláce.

Z drobné ochranné práce, kterou Klub v mi- nulém období vykonal, dlužno uvést protest proti nástavbě Čejkovského paláce, Trnkova domu v Liliové ulici, protest proti nevhodné instalaci

sbírek v Tyršově domě, kde jsou zakrývány a po- škodzovány zajímavé barokní nástěnné kresby, žádost o úpravu domu č. 37 v Dlouhé třídě, stí- žnost na nedostatečné zabezpečení domu V Žele- zných dveřích po odbourání sousedního domu, pro- test proti odstranění břevna se skupinou Kalvarie v triumfálním oblouku kostela sv. Štěpána a žá- dost, aby byl restituován starý stav, intervence ve prospěch opravy barokního domu se sochou sv. Jana N. vedle křižovnického konventu na Alšově nábreží, žádost, aby obec směl na svého majetku zrušenou barokní kapli. Nejv. Trojice Na Zlatnici a kapli restaurovala. Na podnět Klubu provedeno bylo také při příležitosti abnormálně nízkého stavu hladiny Vltavy v letošním roce vyměření a zakreslení zbytků pilířů býv. Juditina mostu.

Se zastojučinností dlužno konstatovati, že Klub měl loni velmi málo důvodů k intervencím v zájmu veřejné estetiky. Nejvýznamnější krok v tomto směru klubovní činnosti týkal se pře- dimenzovaných a nevkusných stítových reklam firem Aso a Papež na domech sousedících se sta- veništěm na místě Šlikova paláce. Reklamy znovu ukázaly, že nelze nalézt v tomto druhu reklam žádoucího uměleckého řešení a Klub proto žádal obec, aby takové reklamy nebyly v Praze podobné jako v Liberci vůbec dovolovány. Příklad bude pu- blikován ve Věstníku. Podle tohoto stanoviska podal Klub předem protest proti provedení podobné reklamy firmy Philips na štítu domu sousedi- cího se staveništěm býv. domu U Šálků na Kar- lově náměstí. Dále bylo žádáno, aby byly odstra- něny nevkusné reklamní tabule v okolí smíchov- ského nádraží, znevažující pohled na západní část Prahy s Vyšehradu, a tabule dvou firem na domě U Křížků Na tržišti v Praze III, kterýžto dům je časným ilusivním stylovým řešením z roku 1704 význačnou stavební památkou barokní v Praze.

Rovněž v záležitostech ochrany nebo nevhodného používání zeleně v Praze bylo loni méně příčin k jednání.

Spolu se svazem okrašlovacím protestoval Klub proti úmyslu zrušiti botanickou zahradu Na slupi, kde ministerstvo veřejných prací zamýšlí vybu- dovat dependenci Všeobecné nemocnice. Bylo na- vrženo, aby pro tento účel bylo využito zanedbané zahradní plochy budovy býv. vojenské nemocnice na Karlově náměstí.

Sadovému odboru obce pražské byla zaslána žádost, aby silnice na Mariánských hradbách byla osázena stromy. U p. primátora bylo inter- venováno, aby nebyly povolovány žádné dílčí úpravy na ostrově Štvanici, dokud nebude skon- čena veřejná soutěž na úpravu tohoto ostrova. Týkalo se to výstavby hydrocentrály, nástavby budovy porodnice a zřízení plaveckého stadionu. Poslední projekt shledává Klub zvláště nevhod- ným, poněvadž vltavské břehy poskytují jiná, vhodnější místa pro tento úkol.

Podobně se vyslovil Klub proti záměru vybu- dovat plavecký pavilon v Dalejském údolí, jehož intimita a přírodní stav by byly tímto zařízením trvale poniženy.

Značnou pozornost věnoval Klub v tomto oboru své činnosti i nežádoucí úpravě a ničení zeleně náplně druhého olšanského hřbitova. Klub se ne- staví zásadně proti tomu, aby bylo hřbitova znovu používáno k pohřbívání, hájí však důrazně za- chování jeho přírodního celku a nejen jednotlivých cenných náhrobků a význačných hrobů, jak na to nazírá zdušněl referát.

V rámci ochrany památek venkovských věnoval Klub zvláštní pozornost stavebnímu podnikání

v karlístejském podhradí. Bylo intervenováno ve prospěch opravy a zabezpečení barokní fary v Budňanech. Z Klubu vyšel dále podnět k zámku proti uskutečnění nástavby domu rezníka Koláře pod Karlštejnem, kterážto nástavba hrozila znevažovat panoráma hradu, a proti nevhodné úpravě a vedení okresní silnice v Budňanech.

Památkovému úřadu v Brně zasláno upozornění na sešlý stav zdiva hradu Cimburku.

Městské radě v Nymburce zaslán protest proti projektu sadové úpravy Kostelního náměstí nymburského.

Důrazně se Klub postavil proti projektu výstavby moderní mlýnské budovy v Bechyňském podhradí, jejíž hmota hrozí poruší dosud intaktní ráz této části města.

U městského úřadu v Dobručce žádána oprava kamenných plastik na cestě od nádraží.

Se zájmem sledoval Klub archeologické výkopky v kostele na Levém Hradci, kde bylo objeveno základní zdivo románské rotundy. Na Levý Hradec byla uspořádána exkurze členů domácí rady.

Práce na plastickém modelu Prahy po dočasné stagnaci, zaviněné vyčerpáním prostředků na konci minulého roku, opět čile pokračuje. Klubu se nedostalo sice zatím větší subvence hlavního města, ač o ni bylo žádáno i v audienci u p. primátora počátkem listopadu, a p. primátor slíbil žádost podporovat; došla však velká subvence ministerstva veřejných prací. Tato, spolu s příspěvkem vypláceným ministerstvem školství ve formě stipendia architektům, pracujícím na modelu, stačí na krytí režie této práce podle programu vytyčeného pro tento rok.

Letošní práce na modelu byla věnována především dotožení a opravení oblasti mezi mostem Smetanovým a mostem Mánesovým, kteroužto část bylo rozhodnuto za určitých podmínek zapůjčit plánovací komisi hlavního města k praktickému vyzkoušení projektu t. zv. levobřežní komunikace.

Minulé období přineslo do programu klubovního nový druh činnosti ve formě cyklu 6 přednášek o ochraně památek v Čs. rozhlasu. Program byl vypracován zvláštní komisí, v níž byli: předseda Almer, Guth, Hofman a Sechert. Na přání rozhlasu byly zvoleny montáže ve formě dialogů a triologů místo prostých přednášek. Předneseny byly až dosud tyto montáže: 1. Staroměstská radnice a aplikace zásad ochrany památek (Wirth, Hlubinka, Sechert). 2. Malostranský rynek

(Merhout, Pecánek, Wagner). 3. Nové město (Hofman). 4. Pardubice (Wagner).

V loňském období dostala se do nového stadia záležitost domu čp. 56-III. Zprvu bylo úmyslem nabídnouti obci model Prahy výměnou za trvalé užívání výnosu domu. Podnět k tomuto novému řešení vyšel z hospodářské komise Klubu, která se ujala loni agilně své činnosti a měla několik samostatných schůzí. Hlavním přínosem těchto schůzí byl popud k náborové akci nového členstva u příležitosti letošního čtyřicátého výročí založení Klubu. Tiskovou akci, písemným vyzváním i osobním přičiněním některých členů byli až dosud získáni 4 noví členové zakládající a 64 členů přispívajících.

Klubovní jubileum samo bude oslavou uspořádáním výstavy, která bude otevřena na jaře 1942 v Uměleckoprůmyslovém muzeu a na níž bude znázorněn vedle historického přehledu obrazoborectví a pietty k památkám od středověku do dneška i obraz činnosti Klubu za 40 let jeho trvání v ziscích i metodě jeho akce.

Jubileum bylo dále příležitostí k uspořádání cyklu osmi výzelek Po stopách kníže a králů, v němž v dubnu a květnu navštíveny a prohlédnuty byly tyto památky: zbytky královského Vyšehradu za vedení dr. Gutha, starý Ungelt a Týnský chrám (dr. Carek), chrám sv. Jiří (dr. Poche), klášter břevnovský (dr. Blažiček), knížecí hrad pražský (dr. Guth), Pražská brána (PhC. Lakomý), Svatý Vít (dr. Wirth), Královská zahrada a Belvedere (dr. Hofman). Mimo to byla dne 7. října vycházka do výstavy svato-václavské s výkladem dr. Kropáčka a 8. října na Kampu s výkladem C. Merhoutu.

Kromě těchto veřejných výzelek konaly se dvě soukromé prohlídky pro členy domácí rady, a to 30. března, kdy si členové rady prohlédli model novostavby, jež má být zbudována na místě Šálkova domu, a dne 27. dubna, kdy byl učiněn zájezd na Levý Hradec k prohlídce vykopávek románské rotundy.

V řadě funkcionářů klubovních nastala v minulém období změna. Dosavadní pokladník ředitel Alois Carek se vzdal své funkce a na jeho místo byl zvolen odb. rada min. veř. prací ing. Miroslav Rixy, který funkci ochotně přijal.

Jinak obstarával agendu jako předsedu jednatele s kancelářskou silou sl. E. Dvořákovou.

O vycházky se dobrovolně z vlastní iniciativy staral dr. Jan Hofman. E. Poche.

Zpráva pokladní za rok 1940

Minulý rok 1940 byl pro Klub po stránce finanční celkem příznivý.

Klubu poskytly subvence:

Ministerstvo veřejných prací	15.000 K
Ministerstvo školství a národní osvěty	500 K
Hlavní město Praha	500 K
Národní banka	200 K

Kromě toho byl vyplácen ministerstvem školství a národní osvěty, jako léta minulá, příspěvek 550 K měsíčně z akce pro podporu nezaměstnané inteligence, jehož bylo použito na částečnou úhradu výloh za práce na modelu Malé Strany.

V roce 1940 jako jubilejním byla organizována akce za účelem získání nových členů, a to nejen činných, ale i zakládajících, která měla příznivý výsledek.

Za členy zakládající s příspěvkem 500 K přistoupili:

Báňská a hutní společnost, Praha II
Firma »Melantrich«, Praha II
František Brázda, stavitel, Praha XVI
Škodovy závody, Plzeň—Praha II
Anglo-Pražská úvěrní banka, Praha II
Zemská banka, Praha II
Živnostenská banka, Praha II
»Slavia«, vzájemné pojišťovací banka, Praha II.
Rovněž počet členů činných vzrostl r. 1940 přibližně o 50 proti roku minulému.

Za poskytnutou subvence, jakož i příspěvky jest vzdáti ještě jednou díky úřadům, peněžním ústavům i jednotlivcům, a to nejen za poskytnutou finanční pomoc, ale i za projevované tím poroz-

umění pro snahy Klubu a ocenění jeho práce. Těmito příjmy mohl Klub dostáti řádně svým povinnostem, udržeti letošního roku rozpočet celkem v rovnováze, aniž bylo třeba sáhnouti na rezervní fond, ježto kromě těchto mimořádných příjmů byla též mimořádná vydání; zejména značných finančních prostředků vyžádaly si práce na modelu Malé Strany, za které bylo r. 1940 zapláceno:

z prostředků Klubu K 12.179,30
a ze zmíněné akce ministerstva školství a národní osvěty K 7.700,—,
dohromady K 19.879,30,
což jest 50% všech příjmů Klubu za rok 1940
Celkový hrubý příjem za r. 1940 činil K 38.768,15
a bylo vydáno K 41.064,75,
končil tudíž rok 1940 schodkem . . . K 2.296,60,
který byl uhrazen z hotovosti.

Celkový obrát příjmů a vydání byl tento:

Příjem:

Hotovost 1. ledna 1940 K 8.789,15
Subvence a dary K 16.205,—
Členské příspěvky K 12.360,—
Vycházky (příjem) K 2.012,—
Úroky z vkladů K 453,15
Různé příjmy K 588,—
Akce min. školství a národní osvěty K 7.150,—

Vydání:

Nájemné K 2.630,50
Udržování kanceláře a klubovních místností (kancelář. potřeby, úklid, otop, světlo a pod.) K 3.406,45
Poštovné, doručné a vplatné K 1.113,65
Daně, pojistka, kolky K 1.242,40
Služné a remunerace K 7.150,—
Provise z inkasa členských příspěvků K 659,—
Věstník (tisk, honoráře a pod.) . . . K 3.534,05
Vycházky (vydání) K 1.130,—
Různá vydání K 319,40

Za model Malé Strany zapláceno:

z akce min. školství a nár. osvěty K 7.700,—
z prostředků Klubu K 12.179,30
Hotovost 31. prosince 1940 K 6.492,55

K 47.557,30

K 47.557,30

Jmění Klubu Za starou Prahu k 31. prosinci 1940:

Fond rezervní: vklad v Zemské bance k 31. prosinci 1939 K 26.070,60
Úroky z rezervního fondu za rok 1940 K 662,70
4½% unifikační půjčka dvakrát 1000 K K 2.000,—
Zřízení Klubu (podle odhadu) K 800,—
Hotovost 31. prosince 1940 K 6.492,55

Celkem K 36.025,85

V této částce není započtena cena modelu Malé Strany s příslušenstvím, ježto jeho cena jest ideální.

Ing. Miroslav Rixy v. r.,
t. č. pokladník.

Dne 15. dubna 1941 porovnány položky a doklady, vykázaný dobropis na knižce Zemské banky i v účtu poštovního spořitelny, jakož i hotovost, vplyvající k dnešnímu dni, a nalezeny správně.

Emil Kočí v. r.,
t. č. revisor účtů.

Jindřich Sechert v. r.,
t. č. revisor účtů.

Za pražskými tradicemi výtvarnými a hudebními

Cyklos vycházek Klubu Za starou Prahu a Klubu umělců v květnu a červnu 1941.

Pražané si prošli za květen a červen několik pražských kostelů a zahrad pod heslem stopování pražských tradic a za vedení Klubu Za starou Prahu a Klubu umělců. Na vycházkách nejprve stanuli v starém utrkvistickém kostele sv. Martina ve zdi, aby se tu poučili od Dr. Mencla o jeho dějinách a aby tu vyslechli staré písně z XV. a XVI. věku, jak je zpívali literáti v Praze a po českých městech z husitských kancionálů.

Pak vedla cesta za vedení Dr. Blažička do kostela sv. Kateřiny na Novém Městě, který představuje jeden z nejkrásnějších interiérů barokního chrámu a který v nynější úpravě vyšel z rukou mladšího Dienzenhofera a velkého freskaře našeho baroku Rainera. Tu zazpívali čeští madrigalisté ukázký české literární písně ze století XVII. a XVIII. v čele se jmény Kryštofa Haranta z Polzie a Cernohorského.

Další pořadí cyklu zavedlo vycházky do starých pražských zahrad. Nejprve do šternberského zámku v Troji, jehož dějiny ožily ve vylíčení doktora Zdeňka Wirtha. V zahradě, která patřila na konci XVII. stol. k nejkrásnějšímu v Praze, slyšeti bylo serenádu od Mozarta a Duška.

V Brevnově zazněla fanfárová hudba pode zdi kostela postaveného za účasti Kryštofa Dienzenhofera. Byla to družina »pražských pozounů« prof. Šimsy. Výklad měl Dr. Guth. Mimo jiné ztrobili tu pozounová aequale od Beethovna a korunovační fanfary, které napsal ke korunovaci Marie Terezie v Praze pražed Bedřicha Smetany Linka.

Bývalý Černinský palác a později Lobkovský užíval pod vedením Dr. Pocheho účastníky v zahradě loveckou hudbou konservatorní družiny profesora Kaučého. Byl tu zastoupen Haydn a Weber a českou hudbu representovaly skladby od Jiřovce, Méchury, Rejchy a Koželuha.

Poslední odpoledne zašli si staropražáci do zahrady Fürstenberské, kde palác původně vybudoval hrabě Neuberg a kde od polovice XVIII. století vládnou knížata Fürstenberkové, z nich první kníže Karel Egon, příznivec a předseda České společnosti nauk. Na hudebním pořadu odzněly

skladby od Vejvanovského a Koželuha, slavnostní intrády od Bibera a stará taneční hudba od Schmelzera.

Na konci slyšely se zase skladby od Linky, a to jezdecké pochody. Přednášející Dr. Hofman připomněl, že hudební cyklus v zahradách byl zahájen v Troji Mozartovou serenádou a zakončen zde díly blízkého předka Smetanova. Dobře víme, jak velikým ctitelem Mozarta byl Smetana a jak těžce nesl, že na Prodané nevěstě kritika vynášela všechno možné, jenom nikoli přibuznost s Mozartem, jehož Figarovy svatby si Smetana vysoce vážil, jakožto jednoho z děl sobě nejbližších. Hudební část cyklu na začátku připomněla tedy jméno Mozartovo, jehož vliv prolnul celým pražským prostředím na konci XVIII. věku tak, že Praze vlastně tehdy přislouželo jméno města Mozartova. A vycházky skončily zvuky hudby pražed Bedřicha Smetany, který v Praze — jakožto pokračovatel ducha Mozartova — dal zaznít dílům, která rovněž tak přisloužila do evropského odkazu pražských tradic, jako dílo jeho velkého předchůdce.

[Konec dodatečně reprodukovanych zpráv z nevydaného č. 7, roč. XXII (září 1941).]

Vycházky a zahradní hudební podvečery na jaře 1949

Podle programu, vypracovaného organizační komisí a schváleného domácí radou Klubu, byl na jaře uspořádán cyklus jarních vycházek do památných radnic staropražských. Prvním cílem byla ovšem návštěva *radnice staroměstské*, zejména jejího románsko-gotického podzemí, ve čtvrtek dne 14. dubna 1949. Krásným úvodem historiků a rozbohem stavebně-výtvarným prof. Dr. Vojtěška a ústří. rady Hlubinký byla zahájena pochůzka všemi přístupnými místnostmi za vedení a výkladu jmenovaných pánů. Vycházka byla přijata s velkým povděkem a obě přednášky byly kvitovány obecným potleskem. Prohlídka byla umožněna velmi laskavým povolením pana primátora a ochotou příslušných úředních činitelů.

Další vycházka se konala rovněž ve čtvrtek dne 28. dubna t. r. do býv. *radnice novoměstské* a do věže, s výkladem p. vrch. r. Ing. arch. Almra v zastoupení obou nahore uvedených pánů, kteří se omluvili. Presidium okresního trestního soudu ochotně obratem vyhovělo žádosti Klubu o povolení prohlídky.

Na programu třetí vycházky byla návštěva býv. *radnice hradečské* v Praze IV, Loretánská ul. č. 1, a *malostranské* (dnešní Malostranské besedy, ve čtvrtek 12. května t. r.) Výkladem p. vlád. rady Merhouta byli účastníci dokonale informováni o historii a stavebním vývoji obou těchto budov. Hradečská radnice je nyní soukromým obytným domem. Jeho vlastník p. generál a býv. šéf protokolu Viktor Hoppe ochotně umožnil zhlédnutí nejvýznamnějších prostor a sám doplnil výklad cennými informacemi o způsobu obnovy domu a o poznatcích při tom učiněných.

Poslední vycházka tohoto cyklu *do býv. židovské radnice* v Praze V byla po prvním nezdaru dne 26. května 1949 opakována ve středu 29. června t. r. s výkladem pí Dr. Volavkové.

Vycházek tohoto cyklu se zúčastnilo z pozvaných pražských členů sice průměrně vždy asi jen 45, avšak pro úspěch vycházek byl to počet právě vhodný. Při větší účasti bylo by bývalo

nutné rozdělit účastníky na skupiny, což by působilo potíže při výkladu a vzhledem k vymezené době.

Kromě těchto vycházek pro veškeré členstvo navštívila domácí rada Klubu na pozvání p. Ing. arch. Kubíčka a za jeho výkladu v úterý dne 26. dubna t. r. objevy v *Betlémské kapli* a dne 14. května t. r. *úpravy hradní jízdárny* pro galerii na pozvání p. prof. arch. Janáka, který objasnil účastníkům podrobně celý postup upravitelských a obnovovacích prací na díle téměř ukončeném.

V pondělí 30. května t. r. navštívili pak čtyři členové domácí rady pracovní p. prof. Janáka na Hradě, který je informoval o návrzích na obnovu střechy letohrádku Hvězdy, kde se konala komise příštího dne 31. května t. r.

V předběžném oznámení *prislibený koncert*, původně stanovený na 13. IV., byl věnován duchovní hudbě s programem velikonoční staré hudby od Bacha, Palestrina, Haydna a Rührera, avšak usku-tečnil se až 4. V. t. r. v kostele P. Marie pod řetězem, ovšem s programem změněným, vybraným ze skladeb staropražských chorregentů: Simona Bixi (1693—1735), F. X. Bixi (1732—1771), Vincence Maška (1775—1831), Albina Maška (1804—1878) a Jana Nep. Škroupa (1811—1892). Úspěch tohoto koncertu, zejména hudební, byl neobyčejný, účast členů i ostatního obecenstva velká. Účinkoval svatomikulášský a svatomatěšský sbor a orchestr za řízení J. Hercia a V. Výtvara. Sonátu pro varhany od Josefa Tady přednesl V. A. Tománek.

Avšak skutečné zakončení pozdního jara bylo oživeno a zpestřeno teprve serií *tří zahradních hudebních podvečerní*, na nichž se usnesla domácí rada Klubu dodatečně, z podnětu organizační komise a p. Dr. Vachulky. Účelem bylo navázat užší styk s členstvem na půdě památkové významné, uspokojit obecenstvo, které se nedostalo na podniky Pražského jara a přitom propagovati myšlenku poznání a chránění staré Prahy v širší veřejnosti spojením historicko-uměleckého výkladu o pro-

středí, v němž se koncerty konaly, s dobou i místně přiléhavou starou hudbou. Nebyl to podnik ryze klubovní, nýbrž byl uspořádán za omezené účasti Klubu a bylo počítáno i s možností posílení klubových financí.

První z těchto podvečerních hudebních a tanečních produkcí se uskutečnila v úterý 28. června t. r. v zahradě dr. anglických panen, nyní ministerstva financí, které ji propůjčilo ochotně a bezplatně, což nutno kvitovat se zvláštním povděkem. Úvod přednesl p. Dr. Em. Poche, na pořadu byla taneční hudba Valeria Otty z 16. stol., Kryštofa Démenta (1567—1643), Pavla Vejvanovského (1640—1693), Lidové tance ze 17. století z kroměřížského záměckého hudebního archivu, Jana Zacha (1699—1773), Frant. Tůmy (1704 až 1774), Jos. Myslivečka (1737—1781) a Josefa Fialy (1748—1816); přednesl je sbor »Pro arte antiqua«, tančily Hana Jirků a Eva Kröschlová. Vybraný program, skvělé provedení, okouzující malostranské zahradní prostředí a příjemné ovzduší letního večera, to vše úplně podmanilo všechny přítomné; je slyšet jen projevy nadšení a chvály.

Podminky druhého večera, v pátek 1. července t. r., nebyly již tak příznivé. Po celý den hustě přšelo a právě jen na ony necelé dvě hodiny trvání koncertu ustala tato nevídaná sprcha z trvale zakalené oblohy. Avšak i za těchto okolností byla účast dosti početná, byť zdaleka ne taková, jak se očekávalo v krásném prostředí *Lobkovické zahrady*. Proslov měl p. arch. Kubíček, na programu byla lovecká hudba ze 17. až 19. stol., kterou předneslo okteto lesních rohů, řízené prof. E. Kaučým.

Poslední takový vycházkový koncert se konal v pátek 8. července v *zahradě Bertramky* na Smíchovské s programem hudby komorní od Carola Luytona (1556—1620), Williama Byrda (1538 až 1623), Kryštofa Haranta z Polčic a Bezdruzic (1564—1621), Giovanni Gabrieli (1557—1613), H. I. F. Bibera (1644—1704), Marcina Mielczewského (†1651), Henry Purcella (1658—1695), Johana Helmicha Romana (1694—1758), Jeana Philippe Rameau (1683—1764), Frant. Xavera Duška (1731—1799). Skladby přednesl opět sbor »Pro arte antiqua«, komorní sdružení starých viol a gamb českých filharmoniků, úvod proslovil místo p. Dr. Svobody p. Dr. Hádek.

I tento večer byl kvitován velkým povděkem přítomných.

Přípravná práce pro tyto večery byla velká, její výsledek však napřed značně nejistý. Předseda Klubu ocenil tento výkon a všem záúčastným i účinkujícím, zejména členům organizačního komitétu našeho Klubu po zásluze vřele poděkoval.

Jaký bude finanční efekt vysvitne teprve z podrobného vyúčtování se spolupředsedami. Ukázalo se ale, že zájem o podniky s takovouto náplní je ve veřejnosti značný a může být dále prohlubován a rozšiřován. Red.

Podzimní vycházky 1949

Pro nejbližší podzimní období se připravuje další cyklus odborných vycházek. Organizační komise navrhla především návštěvu pražských románských kostelů a pražských klášterů. Věc bude projednána po prázdninách v domácí radě.

Příprava na jubilejní rok 1950 k 50. výročí založení Klubu

Na program, který byl předběžně rozvržen na celý rok 1950, je především velký koncert České filharmonie ve Smetanově síni na počátku roku, jehož uskutečnění ovšem závisí na dalším podrobném jednání. Následovala by slavnostní schůze, na jejíž pořadu bylo by m. j. také jmenování nových čestných členů Klubu. Nejdůležitějším podnikem bude však klubovní výstava na podzim příštího roku ve výstavních sálcích Umělecko-průmyslového muzea v Praze I. Zvláštní komise pracuje na její přípravě. Náplní této výstavy nebudou jen retrospektivní ukázky výsledků ochranné činnosti Klubu, připomínající názorně a výstražně to, co bylo z významných kulturních hodnot staropražských ztraceno nebo zachráněno v porovnání k tomu, čeho se nám dostalo v náhradu za ztráty, ale hlavně plánování ochrany pražských památek do budoucnosti. Tím chce

Klub také splnit dílčí úkol pokrokové konstruktivní práce na svém úseku a doložit svou účast na obecném úsilí o budování republiky. K výstavě bude vydán vhodný katalog. Sepsání úvodní stati, jakož i zvláštní knižní publikace o vývoji ochrany památek, ochotně přislíbil vynikající čestný člen Klubu a nejpovolavější organizátor ochrany památek p. s. š. Dr. Wirth. Tento přislíbil přijala domácí rada věčně a radostně. Pořádání výstavy bylo řádně přihlášeno u státního úřadu plánovacího a u příslušných ministerstev ve stanovené lhůtě do konce dubna letošního roku. Klubovní věstník bude ovšem k dispozici pro jubilejní akce a ročník 1950 nabude tím zvláštního slavnostního významu. Prosíme členstvo Klubu, aby podpořilo uvedené snahy svými návrhy a přihláškami k účinné spolupráci. Malostranský komitét při MAP se účastní výstavy svou expozicí.

Obsah č. 1—3: Další akce k záchraně památkových objektů. — Jan Mannsbarth: Návrh úpravy zahradního pavilonu na Kampě. — Alois Kubíček: Restaurace budova na Střeleckém ostrově. — Zpráva o řádné valné hromadě 1949, A. J. — Jednatelská zpráva 1949, Ad. Janoušek. — Pokladní zpráva za l. 1947 a 1948, Mir. Rixy. — Dodatečné výroční zprávy za r. 1940. — Vycházky a zahradní hudební podvečery, red.

Rediguje: Ing. Adolf Janoušek, Praha-Střešovice, čp. 683, Clam-Martínovicova 15. — Redakční rada: R. Hlubinka, B. Hypšman, Ad. Janoušek, Jan Mannsbarth, C. Merhout, E. Poche, Zd. Wirth. — Otiskování článků dovoleno s uvedením pramene. — Vydává Klub Za starou Prahu, Praha III, Mostecká čp. 56. — Tiskem Grafie, dělnické knihtiskárny a nakladatelství v Praze II, Myslíkova 15. — Štoly J. Štenc. — Vychází ročně 10 čísel. — Dohlédací poštovní úřad Praha 22, Masarykovo nádraží.

ZA STAROU PRAHU

VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK

ROČNÍK XXIV

V PRAZE 25. LEDNA 1950

ČÍSLO 4-5

Výkopy v pražských ulicích zdrojem poznání staré Prahy

V domácí radě Klubu Za starou Prahu bylo často jednáno o možnostech cenných nálezů při výkopech pro různá uliční vedení, z čehož vyšla několikrát upozornění příslušných úřadů a ústavů.

Na podzim loňského roku bylo kopáno měrou zvlášť rozsáhlou zejména na Malé

Straně, takže domácí rada Klubu Za starou Prahu, zjišťujíc, že ve výkopech byly na různých místech odkryty a bez možnosti náležitého průzkumu opět zasypány zbytky starého zdiva, pokládala za nutné, znovu předložit příslušným místům svá upozornění a své návrhy.

Především bylo takto dopsáno

ministerstvu školství, věd a umění

»Vzhledem k opakovaným dotazům a podnětům z okruhu památkových pracovníků, dovolujeme si z usnesení domácí rady Klubu upozorniti na nevyužité možnosti, které poskytnou časté výkopy v pražských ulicích k doplnění starého místopisu našeho hlavního města.

Letošní rozsáhlé výkopy telefonní a přestavby kolejové dráhy na Malé Straně odkryly řadu několika místech cenné zbytky středověkých staveb, na př. základy Karlovy gotické brány Újezdské (Kartouzské), základy domů v dřívější horní části Mostecké ulice před domem Glaubicovým; v Letenské ulici bylo možno pátrat po středověkém opevnění Malé Strany, jehož připojení ke Hradu na této straně neznáme.

Na Malostranském náměstí byly odkryty základy kašny sice pozdější, z r. 1680, ale její situace není rovněž přesně zakreslena.

Budou-li výkopy pokračovati vzhůru Nerudovou ulicí, narazí se pravděpodobně u Kaje-tánů na zbytky t. zv. Černé brány a bude možno zjistiti též hradební příkop.

Loňské kanalisační výkopy nad Klárovem pod t. zv. Myší dírou byly by pravdě-podobně umožnily zjištění přesné polohy Krocínovy renesanční brány Písecké.

Výkopy budou asi pokračovati i na Starém Městě, kde mohou býti nálezy zvlášť bohaté.

Upozorňujeme též na nutnost průzkumu nádvoří (prostoru lodí) maltéžského chrámu, kde je zapotřebí zjistiti přesný půdorys původní románské stavby.

Jelikož zvláštní soustavné vykopávky jen za účelem průzkumu nejsou a nikdy nebudou v pražských ulicích možné, nezbyvá než vytěžit pokud možno nejvíce z toho, co nám poskytnou příležitostně výkopy užitkové (kanalisační, vodovodní, plynové, kabelové, kolejové a j.).

Vzhledem k uvedenému pokládá Klub Za starou Prahu za nutné, aby veškeré výko-pové práce v Praze byly vedeny soustavně v patrnosti v jediném k tomu kvalifikovaném místě, kterému by musily býti napřed oznamovány a v němž by výsledky byly v uvede-ném smyslu zpracovávány.

Prosíme o laskavé uvážení tohoto podnětu, po případě o vhodné organizační opatření. Klub Za starou Prahu je ochoten k spolupráci.«

Opisy byly současně zaslány státnímu památkovému úřadu v Praze, státnímu archeologickému ústavu v Praze a referátům technickému i osvětovému ÚNV s požádáním o příslušné zákroky. Referát technický byl kromě toho upozorněn na dosud existující t. zv. výkopovou komisi. O její

činnosti není však známo nic bližšího.

Ministerstvo školství, věd a umění zprávil již Klub o tom, že požádalo ÚNV, aby veškeré výkopové práce v památkově významných oblastech pražských byly včas oznamovány státnímu ústavu archeologickému.

Cyril Merhout

Výkopy na Malé Straně

Na Malé Straně se konaly v některých ulicích od jara do podzimu r. 1949 výkopy pro potřebu telefonní služby. I když výkopy pro kladení kabelů a místy pro větší rozváděcí komory nebyly příliš široké, přece vábily pozorovatele, aby v místech, kde narazily na zdi, zbystřil pozornost a pátral, není-li tu něco, co by obohatilo naše poznání a konfrontováno s archivními zprávami rázu místopisného, nedoplnilo-li by tužbu, přesněji vytvořit plány Malé Strany z doby husitské, bělohorské nebo barokní. Ale nejen pro plány, nýbrž i pro výklad o stavebním vývoji části města jsou takto získané poznatky cenné. Proto také Klub za starou Prahu několikrát psal příslušným úřadům, zvláště technickému referátu hl. města Prahy, aby před podobnými výkopy byly povolány orgány památkové na počátek těchto prací upozorněny, aby je mohli sledovat za účasti znalců historického místopisu Prahy. Že toto volání bylo dosud oslyšáno a bylo marné, je vědecká škoda. Snad někdo i v tom udělá pořádek.

Podle postupu prací šel pozorovatel podle výkopu ulicí Pod Bruskou, Klárovem, Letenskou, Josefskou, Malostranským náměstím, Karmelitskou, Újezdem a Vítěznou třídou. Ve Vítězné třídě, kde výkop byl na jižní straně podél chodníku, bylo odhaleno cihlové zdvo z výstavby mostu císaře Františka z r. 1839 při domě čp. 619. Tu byly rozetřeny vstupy do předmostních kotevních komor, dutých stavebně, ale hlinou zaplněných; od založení až do budování Jechentalových domů r. 1887 sahal až sem tehdejší řetězový most.

Větší kořist se očekávala na městišti bývalé Újezdské brány Karlovy z let 1360 až 1362 při domě čp. 419. Výkop tu byl sice poněkud širší, šel do hloubky asi 5 m a telefonní komora rozváděcí se zařizovala v druhé, severní polovici brány. Brána byla velké rozlohy, byla vestavěna svou vnější

licí do téže stavební čáry, kterou měla s Petřínou až k ní sestupující Hladová zeď. Avšak její pokračování od brány k Vltavě bylo o několik loket posunuto zpět k městu a blízko toku Vltavy byla v ní fortifikační, jak víme z plánu, kdysi chovaném v archivu Prahy (shořel, v mé sbírce je však přefotografován). Vrchol brány i celé Karlovy hradby byly po celé XVI. století v položbořeném stavu; ještě Veleslavin v Kalendáři poznamenal, že tyto hradby v jeho době (1578) »na mnoha místech pobořené a sešlé trvají«. V podobném stavu patrně byla i brána, vždyť Ferdinand I. r. 1551 odpustil Melicharu, cihláři, poplatky za dva domky u této brány a dovolil mu, »protože ta brána není krytá a pro svou sešlost hrozí sesutím, čímž by jeho domům mohla uškodit, aby on Melichar nebo jeho dědicové na tu bránu a zdi podle své vůle pokoje postavili a k svému domu připojili mohl« (archiv m. Prahy 64 fol. 69). Na prospektu zv. Sadelerově, nakreslil ji van den Bosche r. 1606 stavebně úhlednou podobně jako okolní hradby. Je to až idealisováno; ovšem, pokud se týká podrobností v bráně, bylo při úřední přehlídce v r. 1608 tu nalezeno více v lepším stavu než na druhých branách. Jako vzor pořádku bylo uvedeno, že vrata jsou dobře udělána, řetěz a šraňk dobře spravený, vrata se mohou dobře zavírat (arch. praž. č. 2 fol. 178). Brána gotická byla po r. 1653 v nových hradbách zbořena a zasypana, před ní na smíchovské straně vyhlouben příkop a postaven most r. 1671 (arch. praž. č. 50 f. 32), a dokončena r. 1694, jak svědčí datovaný svorník z ní odevzdaný do městského musea.

Při prohlídce výkopu bylo patrné kvádrové zdvo a část lince v pokračující lince severní lince domu čp. 419. Na určité závěry byla to jen malá část a přece lze to považovat za severní, vnější zeď brány, a to jejího severního dílu, neboť kresba van den

Bosche dvojdielnost přesně vyznačuje. Pro chystaný plán Malé Strany z doby předbellohorské je to detail užitečný a bezpečný.

Na Újezdě a v Karmelitské ulici daly se v průkopu vysledovat jen detaily, které se mohly týkat staveb, které tu stávaly a byly méně malostranské a více jurisdikční, a to purkrabské, svatojirské a maltézké. A kromě toho, a to zejména štolového nebo struhového zařízení odpadové vody, špíny a nečistot, vytékajících až s Pohorlece, nebo potrubí, jímž proudila na Malou Stranu čistá voda z malostranské vodárny (Petržilkovská věž) do města. Tu pomůckou pro sledování potrubí je plán tohoto vedení a kašen z r. 1685, který je v archivu jindřichohradeckém (v mé sbírce přefotografován). Je z něho patrno, že vodárna zásobila celkem 57 kašen na Malé Straně; to však nebyly kašny všechny. V některých šlechtických domech v ulici Ostruhové a Pod valy (Sněmovní a Valdštejnská) bylo vedení z kašny na pražském hradě, které se však dovolovalo jen s povolením královým a zápisy o tom byly vkládány do desk zemských. Tak r. 1514 dal král Vladislav II. toto právo pověstnému právníku Albrechtovi Rendlovi z Ousavy, že si do svých dvou domů (Sněmovní 171 a Thunovská 180) »tu vodu, kteráž z kašny na hradě ven teče do domu svého pojití mohl a aby bylo beze škody zámku...« (Desky zemské 132, H 26). Z vodárny přijímala voda jen dolní Malá Strana; vodárna neměla takovou výtlační sílu, aby již horní část dnes Tržiště (tenkrát zv. Vlašská ulice) nebo dokonce Ostruhová mohly být vodárnou zásobeny vodou. Pro Vlašskou ulici vedlo zvláštní potrubí s Petřínou.

Malostranská vodárna byla zřízena v malém měřítku roku 1502, kdy obec učinila s mlýnářem Petržilkou smlouvu o dodávání vody od jeho mlýna a zřízení zvláštního kola a trub z 36 kop gr., r. 1534 je již kašna na rynku v tak špatném stavu, že měšťan Vít Wüsam odkazuje 20 kop na zřízení kašny nové (arch. praž. č. 2212, L 8). Teprve v r. 1584 dal císař pomoc z berní na vystavění věže vodní, kterou »pro stálost od tesaného kamene a cihel stavěti začali« (arch. praž. č. 95, fol. 138). Ta vodárna proslula tak, že ji přísežní mlýnáři dávali za příklad. Ale r. 1648 byla obsazena Švédy, z ní se střelilo přes Vltavu, byla pobořena a r. 1654 ji malostranským znovu přestavoval Karel Lurago (arch. praž. 1488, 130). Ještě v roce 1859 byla rozšiřována, ale r. 1886 její činnost byla zastavena a stroje rozebrány.

Potrubí z vodárny bylo vedeno pod dlažbou Oujezdské brány čtyřmi proudy, z nichž jeden se uchýlil teprve u Grypskovského domu, pozdějšího kláštera bosých karmelitů (čp. 528), do něhož se k západu zahrnul do nádvoří a k jeho vinici a zahradám k osmi kašnám (dnes čp. 385, 528, 529). Jen v malé míře byly na hromadách vykopané hlíny naházeny kusy tohoto dubového potrubí, nalezeného pod dlažbou. Aby potrubí bylo vedeno branou a pevnostními stavbami, nebylo vítáno vojenským kruhům. Roku 1692 o tom psal městské radě Martin Jan Eck, oberstwachmeister a cis. inženýr, hroze, že je tam nemůže trpěti a budoucně nelze jich tudy vésti (arch. praž. č. 1496, fol. Q 6). Hlas jeho však vyzněl naprázdno. Vodní trouby vyhotovovali buď tesáři, nebo lidé pracující pod dozorem rouníkovým. Obec měla na ně zvláštní svůj nebozez; když si jej držitel malostranského domu, apelační rada Klaudius, r. 1653 od obce vypůjčoval, přijal podmínku, že při jeho poškození koupí nový (arch. m. Prahy č. 1487, fol. 62). Všeho pořádku při udržování trub dbal rouník. Podle instrukcí z roku 1569 musil bydlet ve dvoře při mlýně nebo vodárně, být opatrný při zacházení ohněm, v případě požáru v ohroženou stranu silněji vodu hnáti. Musil mít v zásobě k věži a rourám stále palce, lůž, svíčky, uzle, žíně a lopatky, musil být při dělnících, když na roury kopali nebo vrtali, trouby má sám bedlivě provlažovati, aby nebyly dány do země zacpané, dbáti, aby neumělým vrtáním se nekazily. Trub a stojanů po domech mimo hlavní tok nesměl stavěti bez vědomí úředníků. Měl i dozor na hospodářství s vodou (arch. praž. č. 2157, 233).

Dřevěných trub při rozvádění vody bylo užíváno výhradně, nejvíce se jich také vykopalo při východní straně Karmelitské ulice v místech domu Regent (čp. 376). Železné vodovodní roury byly jen ve vodárně, těch nakoupil městský úředník Adam Schweitzer r. 1717 za 130 rýn. zl. (arch. praž. č. 1627, fol. 168). Je také zajímavá zpráva, že Ferdinand I. r. 1561 nařídil, aby pro potřebu soudců a nejvyšších úředníků bydlících na Malé Straně bylo posláno z Kutné Hory a Horního Slavkova 15 centnýřů mědi, aby si mohli zavěsti vodu do svých domů a měď měla být složena v dílně Tomáše Jaroše, známého původce fontán v královské zahradě (arch. min. vnitra, kopiář č. 69, fol. 88). Pravděpodobně byl pověřen těmito pracemi, v nichž se uvádí i vodotrysk v zahradě.

Dnešní Karmelitská ulice byla velmi zúžena od ulice Prokopské k rynku, a při druhém domě na západní straně (čp. 516), jehož zdi jsou do výše sešikmeny, tu stála do r. 1727 přemyslovská brána Oujezdská ze XIII. stol., již se v XVI. a následujícím století říkalo »branka Hrachovská« podle rohového domu do rynku »Hrachovského«, který do r. 1904, kdy prohrán byl památný zápas o »průlom u Klíčů«, měl čp. 268. Touto uličkou, které se říkalo »malá Karmelitská«, šla tři potrubí, z nichž dvě ústila ve velké kašně na dolním rynku a jedno se uhýbalo k západu podél kostela sv. Mikuláše na horní rynek k tamější kašně. Když bylo kopáno v tomto směru, byl ověřen pod zemí a pro budoucí plán zaznamenán rozsah čtyř domů, které tu stávaly, když ještě kostel sv. Mikuláše byl gotický, obklopen hřbitovem, zkrátka před výstavbou barokního kostela. Ve výkopu byla určena hranice domu »obecní kuchyně«, z jehož sklepů se vytyčuje městská zvonice, dokončená Anselmem Luragem r. 1753; dům byl prostřední velikosti, roku 1612 jej koupil Jan Niček i s jeho veřejnou kuchyní a r. 1630 jej koupili ješuité, kteří chystali velký projekt výstavby kostela a profesního domu a usilovali o vykoupení celé středově skupiny domů na rynku. Druhý, západnější dům byl Bočkův, který přestavěl Josef Boček, sklenář, půvabně a ukázněně co se výšky týká r. 1614 a ježž koupili ješuité r. 1637 za 1200 kop. Třetí koupili ješuité r. 1628 od Vavřince Jense, krejčího, za 2000 kop gr. miš. Základy, hlavně obvodní zdi, těchto domů se ve výkopu našly. Kdyby ovšem výkop byl širší, nebo posunut více k jihu, blíže k protějšímu podloubí, nepochybně by se našly i zdi průčelní, což by byla kořist zvlášť vábná. Pozorovatel hned před výkopem v těchto místech dobře ví, co tu lze nalézt, protože je mu znám fakt, že r. 1673 byla uzavřena konečná smlouva mezi obcí a ješuity, že domovní čára ustoupí o 4 lokte, a ulice se rozšíří na 24 lokte, zato vystoupí ješuité s průčelím nového kostela do horního rynku o 15 loket.

Dvoje potrubí zamířilo k proslulé kašně barokní na dolním rynku. Stávala přímo naproti domu »U Stüdlů« čili historicky řečeno »U tří medvědů« (čp. 271), právě za vozovkou, čelem k ní, tedy k jihu byla obrácena. Známe ji v celé její bohaté dekorativnosti a rozložitosti z obrazového díla Jana Jindř. Ramhofskeho z Ramhofenu z r. 1743, v němž je zobrazen korunovační průvod císařovny Marie Terezie, v drobnějším měřítku i na kresbě Hegerů. Její plánky jsou i na starších plánech rynku z r. 1685 i z doby kolem r. 1750. K jihu byla dekorativní nádrž, v půdorysu s třemi půlkruhovitými laloky, ve středu v stojící postavě byl český lev držící malostranský znak, za ním byla obdélníková nádrž vodní. Do ní vyústovalo 5 dubových potrubí z r. 1685, krátce po jejím postavení; jejich počet byl snad rozmnožen později, vždyť ještě r. 1784 Josef Ebenberger, lékárník »U bílého orla« (čp. 4), západně od kašny, dal si zavést odtud vodu pro potřeby lékárny i domu na svůj náklad a za poplatek vodného 3 zl. 30 kr. ročně (arch. praž. 285, f. 23). Potrubí k jeho domu vedoucí bylo nyní nalezeno. Hrubá podezdívka do hloubky 4 m se nyní objevila v průkopu; byla ze strahovské opuky, mezi ní a částečně cihlami bylo dosti dubových rour. Kašna byla odstraněna předtím, než r. 1858 byl postaven v její blízkosti, o několik kroků severněji, pomník maršálu Radeckému.

Pozorovatel výkopů upřel zvědavý zrak i k výkopu v Letenské ulici, neboť tu se mu jednalo o postřehnutí a stanovení zdi, která od doby přemyslovské postupovala od biskupského dvora k severu k Černé věži na Hradě. Získal jen nespolehlivou informaci, že byla u Tomášského pivovaru a že se tu na zeď z lomového zdiva přišlo.

Celkem tato pozorování přinesla některá zrnka, která rozmnoží poznání několika detailů a jsou pobídkou pro budoucnost, aby dříve, než určité úřady budou provádět podobné podniky, uvědomily o tom úřady, ústavy a znalce, jejichž účast může věd přinést zisk.

Ad. Janoušek:

Opravy střech památkově významných staveb

Pozornost odborníků i širší veřejnosti vzbuzuje skutečnost, že tak veliký počet významných stavebních památek, kostelů,

zámků i cenných domů městských, takřka naráz potřebuje úplnou výměnu nebo důkladnou opravu krytiny a krovu. Střechy

jsou nopořád děravé, všude jimi zatéká, krovy nahníle, stropy postiženy hnilobou i houbou zejména v uložení, poškozeny jsou štukatury a fresky, namnoze hrozí zřícení konstrukcí ve značných rozměrech.

To vše jsou znaky přírodní koroze i destrukce při zanedbání obvyčejného udržování, nikoli násilného poškození lidskou rukou. Avšak takové následky se nedostaví za několik málo let, nýbrž ukazují na nedostatek péče po celá desetiletí; neboť každá definitivní krytina, šindel nevyjímaje, přečká celé generace, je-li řádně položena a udržována.

Staré závady vycházejí hromadně najevo proto, že namnoze teprve nyní je možná veřejná kontrola, zejména u zámků. Zjišťuje se, že někteří držitelé a přidělci z první pozemkové reformy neměli zájmu na takových nerentabilních objektech, které pokládali za břemeno, a nevydali ani nejnutnější peníz na jejich opravy, ačkoli jim zákon o pozemkové reformě poskytoval k tomu značné možnosti a přímo je zavazoval. Podobně se zachovávali i k mnohým kostelům, kterých byli patrony. Byly tu ovšem i různé autoritativní zákazy a omezení oprav, zejména za války.

Hromadnost oprav i okolnost, že přicházejí právě do období, kdy ještě není možno obnoviti výrobu všech staviv v rozsahu plně výrobní kapacity, po případě, kdy některé závody zanikly vinou okupace, války a jejich následků, také nedostatek pracovníků v pokryvačství a tesařství, vše to komplikuje obnovovací práci a velmi znesnadňuje náhradu původního druhu křtiny i opravy krovů.

Nutno však zdůrazniti, že i dnes lze získati jak pálené tašky, preizv, hřebenáče, také vlnovky, přírodní břidlu tříděnou i netříděnou velkého formátu i drobnou šupinu, ba i ručně štípaný šindel, ačkoli jeho výroba většinou zanikla, zejména v pohraničí. Není to ovšem tak snadné jako před okupací a jejich opatření vyžaduje více úsilí a také splnění podmínek pro hospodaření těmito stavivy podle pětiletého plánu.

Není tedy nikterak nutné bez bližšího šetření a bez dotazů u výrobců sáhnouti hned k tomu, co je právě po ruce: bývá to zpravidla krytina asbestocementová čili umělá břidla, obecně ale nepřesně nazývaná Eternitem. Tato krytina má sice velmi dobré technické vlastnosti, vyhovuje-li platným normám a obsahuje-li skutečný dlouhoválný osínek, nikoli náhražkovou celulosu, jak tomu bylo za první

světové války a po ní; je lehká, pevná, nepropustná, nespálná, trvalá a přesná, avšak není vítána na objektech památkových pro svou barvu ať již přirozenou, nebo umělou, pro své nyní výlučně diagonální kladení, pro svou papírovou plochost s veškerými více než u kterékoli jiné krytiny patrnými znaky tvrdosti a bezvýraznosti, plynoucími z hromadné výroby, která nedbá individuálního upotřebení. Stejně nebo ještě více nežádoucí jsou ovšem i tašky nebo falcovky cementové, totiž z cementové malty, které jsou kromě toho značně těžké a propustné.

Za náhražku však nepokládáme dehtovanou lepenku, chybně zvanou lepenkou asfaltovou, která je pouze nouzovou ochranou na krátkou dobu k rychlému zamezení nebezpečí z prodloužení.

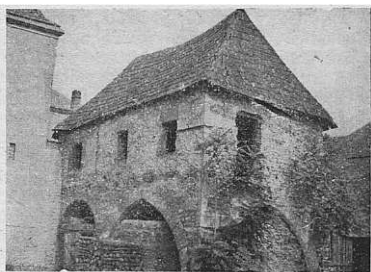
Na obnovování doškových krytin nelze dnes pomyslet z mnoha příčin, ačkoli jejich nahrazení Eternitem těžce poškozuje mnohé lidové stavby.

Avšak i každá z uvedených dobrých krytin může se časem stát náhražkou jiné, jak vhodnější, tak i méněcenné. Dříve byl šindel šmahem nahrazován pálenými taškami k zamezení nebezpečí požáru, a je známo z archívalí, že již Albrecht z Valdštejna nařizoval jičínským měšťanům takové výměny a vymáhal je pod přísnými tresty. Později se šindel nahrazoval těž břidlou z téhož důvodu.

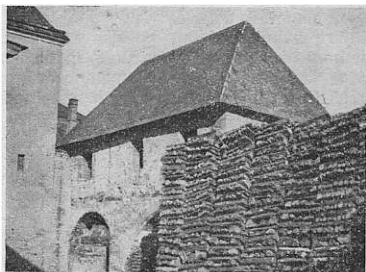
Kde však nebylo takových nařízení, hleděti nemajetní domkáři prodloužiti trvání chátrajících šindelové střechy jejím polepením dehtovanou lepenkou.

Výborné vlastnosti šindele i jeho pěkný vzhled nabyly nového ocenění teprve v době nejnovější, zejména když se seznalo, že vhodným impregnováním lze zmenšiti jeho hořlavost i účinky hniloby a trouchnivění. Od té doby se klade důraz na obnovení šindelových krytin zejména u budov památkově významných a jen v případech krajního nedostatku se přivoluje k jeho nahrazení jinou krytinou, při čemž se dává přednost přírodní břidle pro menší barevnou odlišnost. Mnoho záleží ovšem na zachování tvaru střechy, na tvaru a způsobu kladení břidly.

Na obr. 1 vidíme zbytek gotické stavby v těsném sousedství bývalé Kouřimské bránv v Kutné Hoře na dvoře domu čp. 18 a malebný účín jeho šindelové, byť velmi zchátralé střechy, fotografované r. 1939. Po celá desetiletí nebyla tato střecha opravována a její bídny stav ohrožoval další trvání rovněž zchátralé stavby, takřka již

Obr. 1. Foto Ad. Janoušek 1939

Obr. 2. Foto Ad. Janoušek 1949

U býv. Kouřimské brány v Kutné Hoře (čp. 18)

odsouzené k úplné zkáze. Nutno tedy ví-
tati, že konečně před dvěma lety nadešla
doba, umožňující obnovení této střechy
nikoli však původním způsobem, nýbrž pří-
rodní břídlou tmavě fialové barvy, která
šťastnou náhodou byla po ruce v dosta-
tečném množství. I když však nebyl po-
rušen celkový tvar, zejména výška střechy,
působí nyní její vzhled neobyčejně
tvrdě geometrickou strohostí rovných
hran i ploch bez námětků, což ještě zvyšují
diagonální šáry na rozdíl od vodorovných
šindelových, jakož i nižší osazení střechy
a větší přepislost okapu, takže celá stavba
je nyní jako pod příliš velkým, tuhým a
těžkým kloboukem. To vše velmi kontras-
tuje s měkkými liniemi dřívějšími i s ově-
tralými obrysy stavby. Fotografie z r. 1949
(obr. 2) také ukazuje značnou míru ne-
vážnosti k tomuto poslednímu zbytku
středověké Kutné Hory v místech bývalé
Kouřimské brány s vladislavským před-
braním a bývalého kostela i kláštera sv.
Jiří, zbytek, který nikomu nepřekáží, ale
zaujme každého věci znalého, jakmile na-
hlédne vraty do dvora.

Aby toho mnoho neviděl, o to bylo po-
staráno vyrovnáním 400 m³ polenového
dříví těsně před budovou a v celé její
výšce, čímž byla též ohrožena i její exis-
tence zase jiným způsobem. Mínení, že
Kutná Hora je dostatečně památkově satu-
rována sv. Barborem a Vlašským dvorem
— ačkoli oba tyto objekty jsou výstražnou
ukázkou restaurátorské osobní libovůle —
je totiž, bohužel, ještě dosti rozšířené.

Také obou těchto velkých staveb se však
dotýká otázka náhradních krytin, byt
z doby dávno minulé. Stany u sv. Barbory

jsou nyní pokryty břídlou, ačkoli na sta-
rých obrazech z doby před jezuitskou
rekonstrukcí střechy jsou namalovány
červeně (jeden z počátku druhé poloviny
XVII. století s posthumním portrétem
Ferdinanda II. v popředí je v klášteře že-
livském, druhý je Raabův obraz s Vilémem
Vřesovcem, který visel nad dřívějším hlav-
ním oltářem u sv. Barbory). Střechy Vlaš-
ského dvora, nyní rovněž břídlové, s věží,
pokrytou měděným plechem, byly ještě
za našich časů šindelové.

V nynější době jsou však i případy, že
tašky se nahrazují cennější a dražší kry-
tinou prejzovou, protože prejzy jsou ná-
hodou v zásobě na místě, tašky však nikoli.
Ani takový postup nelze vždy schvalovati,
nevychovuje-li historicky i architektonicky.
Tím méně ovšem i způsob opačný, nahra-
zuji-li se staré prejzy obyčejnými taškami.
Totéž platí také o krytině plechové, i když
jde o plech měděný.

Je tedy zapotřebí bedlivé úvahy a po-
drobného studia, jakož i zvážení všech
podmínek a současných možností výro-
bních i dodávacích.

Důležité je také, aby staré, mnohdy
velmi krásné krovky hambalkové, po pří-
padě obměněné vazby soustavy Ránkovy,
nebyly napořád nahrazovány obyčejnou
novodobou soustavou vaznicovou, která
sice poskytuje některé výhody i úspory,
ale nevychovuje vždy památkově a vede
namnoze k pozměnění tvaru i sklonu
střechy a k tvrdosti linie hřebene. O na-
hrázování dřevěných střech konstrukcemi
železnými, železobetonovými i smíšenými
nejrůznějších soustav bylo by nutno po-
jednati samostatně.

Potřeba památkového průzkumu před povolováním provozoven

U památkových objektů dostatečně známých a klasifikovaných sluší pokládati za vyloučené, aby z důvodu povolení živnostenských provozoven bylo vůbec jednáno o adaptacích a stavebních změnách, které by jakkoli památkově znehodnotily takové budovy. Protože se však některá výrobní odvětví bez takových úprav nemohou obejít, jiná pak pracují s chemickými činidly, ohněm, po příp. za otřesů, nebo jsou zdrojem prachu, kouře a jiných nečistot, což vesměs ohrožuje bezvadný stav i trvání takových budov a jejich částí zejména uvnitř, je žádoucí, aby taková odvětví byla přesně vytčena a z památkových budov zcela vyhostěna.

Přitom máme na mysli nejen budovy formálně chráněné a v regulačním plánu zakreslené, ale i jiné cenné objekty, které snad nedopatřením byly opominuty, ačkoli jsou památkově, umělecky nebo funkčně v památkové oblasti nepostradatelné (na příklad palác Sylva-Taroucca na Příkopě). Je tedy zapotřebí součinnosti s památkovými orgány před zahájením příslušného řízení, nikoli teprve při komisionálním místním šetření živnostenském.

Jsou však také ve vnitřní Praze mnohé oblasti dostatečně neprozkoumané, u kterých je třeba zvláštní opatrnosti; lze totiž zejména na Starém Městě očekávat další překvapující nálezy a pokračování dosavadní výzkumné práce p. ústřed. rady Hlubinky. V takových případech nemůže býti učiněno zadost památkovým zájmům pouhým pozváním k místnímu šetření. Památkový znalec může se dostati do značných nesnází za takového šetření, při němž není času na průzkumné práce; výhrady nebo požadavky, aby řízení bylo odročeno, ani to ani ono nebylo by vítáno jak žadatelem, tak i povolovacím úřadem. Sotva by však byl s to nadiktovati přesné vyjádření nebo podmínky hned do protokolu. Je-li ale živnostenské řízení již tak daleko, je i malá naděje, že by jeho požadavkům bylo plně vyhověno.

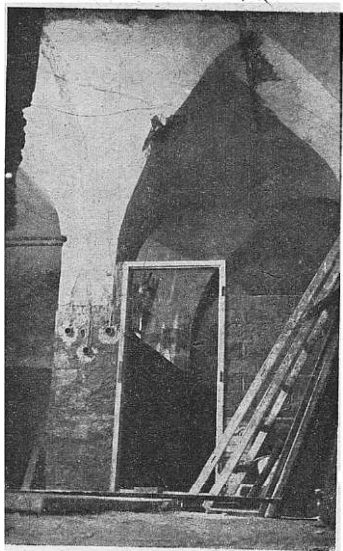
Tomu lze předejiti, vyžádá-li si povolovací úřad, dříve než zahájí jakékoli další řízení, u příslušného památkového místa vyjádření s dostatečnou lhůtou k vykonání eventuálně nutného průzkumu, což je plně

odůvodněno důležitým veřejným zájmem péče o kulturní statky celonárodní. Takový neosobní postup bude pro účastníky řízení zpravidla přijatelnější a pro výsledek užitečnější než přizvání znaleců až ke komisi, kde jejich posice může se státi velmi nepopulární následkem nepřipravenosti a obecně neinformovanosti druhých.

Jako příklad z poslední doby lze uvést dům čp. 638 v Praze I v Týnském dvoře, v němž byla r. 1949 zřízena dílna takového druhu, jak napřed uvedeno. Na pláncích č. 5—8 jsou zobrazeny půdorysy, řez a průčelí domu. Autor tohoto článku vida adaptační práce v proudu, prohlédl při náhodné návštěvě Týnského dvora podzemí a přízemí domu, jelikož byl přesvědčen, že jeho substrukce může skrývati ne-li románské, tedy alespoň gotické zbytky.

V západní části nynějších sklepů zjistil místnost tvaru nepravidelného čtyřúhelníka, valeně klenutou plným obloukem z lomového kamene, kladeného do malty, nanesené na bednění, s otisky prken skruže, typickými pro pražské rané gotické klenby (obr. 4). Tato místnost byla patrně přízemkem gotické stavby, jejíž podlaha byla téměř 4½ m pod nynější dlažbou Týnského dvora. Vnější zeď má tloušťku 2¼ m. Světlost polokruhové klenby je 5,20 m až 6,20 m. Z této místnosti se sejde dveřmi po dvou stupních do jiného sklepa, zaklenutého v novější době plnou valenou klenbou cihelnou o světlosti 6,80 m až 7 m. V tomto sklepe je zasypaná studna, jejíž zděné roubení vyčnívá 60 cm nad úroveň podlahy a má vnější průměr 1,5 m (obr. 7, 8). Kolem studny jsou zbytky velmi staré oblázkové dlažby. Z těchto zjištění vychází, že jde o původně otevřený dvorek, později cihlami překlenutý, když byla gotická stavba zvýšena a rozšířena.

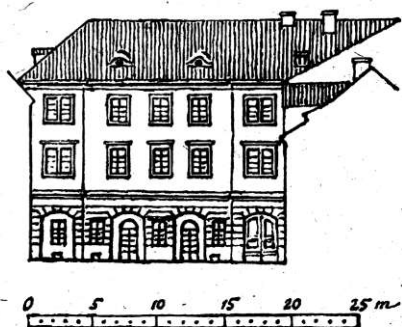
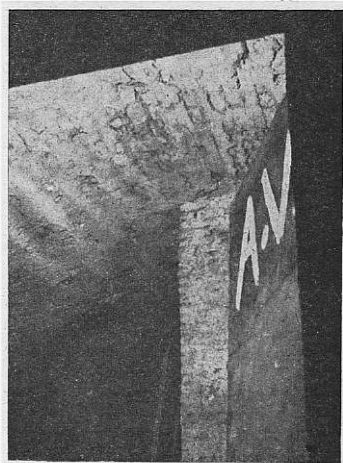
V nástavbě nad nejstarší částí domu, t. j. v nynějším přízemku, je renesanční sálový prostor o středním sloupu, do něhož jsou sklenuty čtyři křížové klenby bez žeber (obr. 3, 6). Sloup z tesaných kvádrů, na hranách okosený, stojí na vrcholu spodní gotické klenby a je proto podepřen cihlovým pilířem prostupujícím spodní nejstarší místností (obr. 4, 6, 7, 8). Podobný kamenný sloup jako uprostřed je zazděn

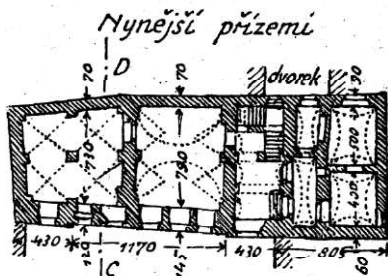
Obr. 3. Stavba rozdělovacích příček v přízemní sálové místnosti

Praha I, čp. 638, Týnský dvůr 5
Foto Ad. Janoušek

Obr. 4. Gotická klenba nynějšího sklepa

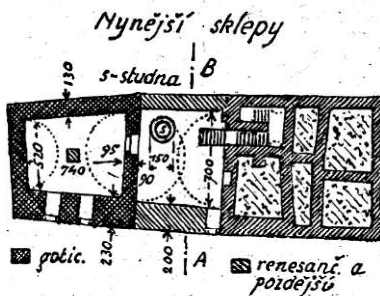

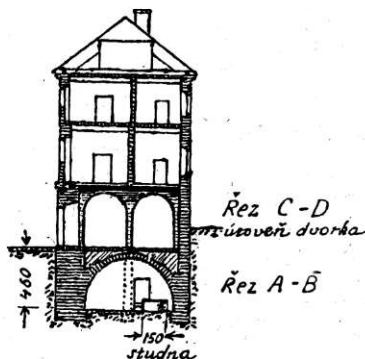
Obr. 5. Průčelí domu čp. 638 - Praha I
k Týnskému dvůru

Obr. 6. Přízemí téhož domu

Obr. 7. Podzemí téhož domu

Obr. 8
Svislý řez
týmž domem

v levé (západní) zdi a zdá se, že prostor tam pokračoval.

Pravá třetina nynějšího domu není podsklepena, ačkoli zeď, omezující sklep se studnou na pravé (východní) straně, je pravděpodobně rovněž gotická. Tudy se sestupuje do sklepa a zde by teprve výkop přinesl bližší objasnění. Přízemek na této straně je zaklenut nízkými segmentovými plackami velmi pozdními a vjezd uprostřed domu valenými segmentovými klenbami do pásů (obr. 6).

Nad přízemkem se vnější hlavní zeď ztenčuje téměř na polovinu a měří 75 cm v prvním a 60 cm v druhém patře. Obě tato patra jsou tedy poměrně novodobá nástavba. V té době, asi nedlouho před polovinou XIX. století, byla nesořodá spodní skupina scelena v jeden dům i ve fasádě (obr. 5).

Nejstarší místnost v levé části nynějšího podzemí nebyla v době návštěvy do-

tčena kromě úprav šikmých otvorů k ulici. Avšak pěkný přízemní sálový prostor se středním sloupem byl přepažován na tři místnosti a také vnitřními permanentními úpravami úplně proměněn a pokažen. Kamenný sloup byl obložen, avšak klenba snad zůstala neporušena, a lze doufat, že by obnova byla možná. Také vedlejší velká místnost nad sklepem se studnou, klenutá valeně s lunetami, byla přepážkami, výtahem a j. vnitřními úpravami prostorově porušena.

Tento příklad není sice z nejhorších, ale je z nejposlednějších. Před desítky lety byly mnohé takové cenné klenby, sloupky a zdi zcela bezohledně zbořeny a staré prostory zničeny.

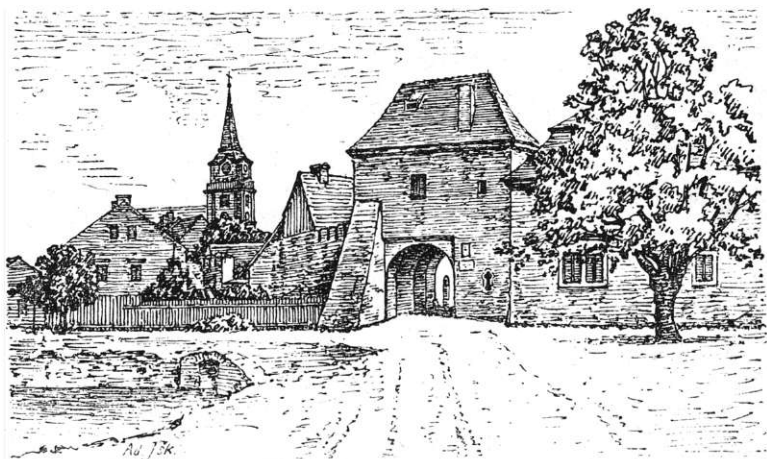
Autoři kvituje s díky ochotu stavbyvedoucího arch. p. Březiny, který mu dal k dispozici své vyměření původního stavu, podle něhož a svých doplňků nakreslil autor obr. 5 až 8.

Ad. Janoušek:

Poslední brána v Rokycanech se bourá

Ze čtyř rokycanských bran jediná brána Plzeňská přečkala pohromu, která stihla zbytky opevnění města zejména v druhé polovině a koncem minulého století. Po stržení bran Pražské na východní a Štáhlavské na jižní straně zbořena r. 1900 malebná t. zv. Saská brána v severní hradební zdi, ačkoli zájmy veřejné dopravní

nemohly býti u této brány dosti přesvědčivé. Zato pohled na město od severu utrpěl průlomem více než se předpokládalo, o čemž se lze přesvědčiti na Liebscherově akvarelu z konce minulého století (obr. 9). Tato brána byla datována 1529, ale měla i se sousední zdi původ a charakter ještě středověký.

Obr. 9. Saská brána v Rokycanech, zbořená r. 1900. Podle akvarelu K. Laebschera z konce minulého století nakreslil Ad. Janoušek

Romantické nadšení pro středověk, ovládající XIX. století, však buď již docela vyvětralo, nebo — což je pravděpodobnější — nabyli vrchu ti, kteří je nikdy neměli, ale kteří napořád tvrdili, že otvírají svá města do světa, počítajíce, co jim to vynese, až se průmysl a obchod pohrne všemi skulinami do náměstí, kde nastane neslýchaná poptávka po nemovitostech. Tyto skuliny bylo ovšem třeba náležitě rozšiřovati a zarovnávat, protože podle tehdejší a namnoze i dnešní formule míra blahobytu je v přímém poměru k, šířce ulice. Jiných závislostí patrně není, a proto nakonec bude snad nutno zbourati i celá náměstí a odstraniti vše, co stojí v cestě volnému rozmachu na něm, jako kašny, sousoší, celé budovy i bloky.

Nebylo ovšem uvažováno, že až bychom svá města takto řádně vyčistili, pak by se teprve s překvapením zjistilo, že to, co jsme chtěli zvelebiti, vlastně již není a že tedy není příčiny, proč by se tam kdo na cestě zdržoval. Z města by se stal přes všechny regulace jen nepohodlný průjezd, překážka rychlé a nerušené dálkové dopravy, pokud by nebyla tato překážka odstraněna buď přeložením dopravní tepny, nebo úplným smazáním toho, co ještě z města nám milého zbylo. Avšak i dálková

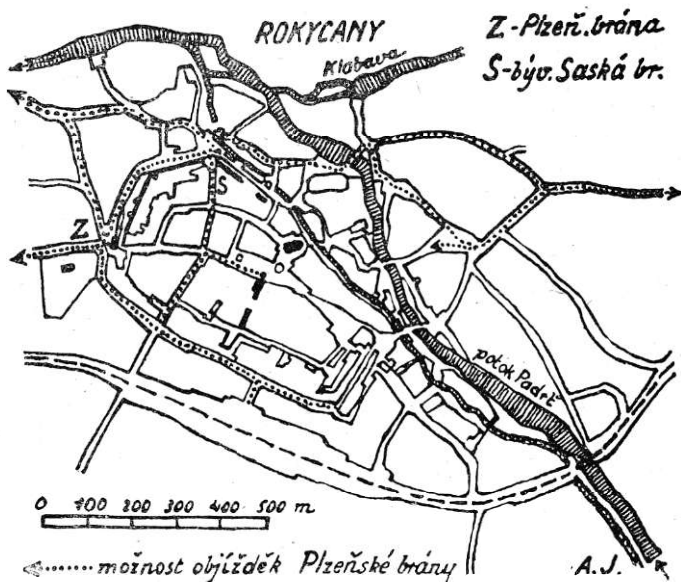
doprava musí mít nějaké cíle, a proto by i ona ustala, kdybychom byli v takovýchto úpravách příliš důslední. I kdybychom neměli památkových ohledů, nemůžeme totiž počítati s úplným přebudováním svých starých měst na moderní, ryze utilitární sídliště průmyslová či zemědělská. Jak víme, nic takového se neplánuje, ani plánovati nezamýšlí.

Stalo se tedy snad jakýmsi nedopatřením dřívějšího ničivého úsilí, že právě jen Plzeňská brána přečkala všechny pohromy posledního půlstoletí, ačkoli je v místě mnohem exponovanějším, než byly brány Stáhlavská i Saská. Ovšem zcela bez úhony ta doba neminula; postranní průchody ji pozměnily a vybourání širokého okna pro hostinec ji znešvařilo. Není ale vyloučeno, že právě toto znešvaření bylo její dočasnou záchranou.

Brána je datována chronogramem v latinském nápisu na vnější straně:

ANNO QVO CAROLVS SEXTVS ET CONIVX
SVA ELISABETH QVA REX ET REGINA
BOHEMIAE IN CASTRO PRAGENO OSTENSA
INGENTE CONSOLATIONE CORONATI SVNT.

Pod nápisem na závěrečném klenáku brány je vytesán městský znak, polychromo-

Obr. 10

vaný, nad hlavní římsou byl kamenný říšský orel s českým lvem na prsou. (Obr. 11)

Tedy rok 1723. To ovšem neznamená, že to je brána první, byť jen v jádře, ba ani to, že stojí přesně na místě staré brány středověké. Její účel nebyl ani již vysloveně nebo převážně fortifikační, protože se nezamýšlelo vybudovati tam novodobou pevnost. Bylo prostě nutno doplniti ohrazení královského města v místě, v němž vznikla mezera zříčením nebo stržením starší brány z důvodů dnes přesně neznámých, sotva však z příčin ryze dopravních, protože stará brána nebyla asi o nic užší než brána dosud zachovaná. Souvislost s výstavbou tehdy navržené sítě vojenských silnic je však pravděpodobná.

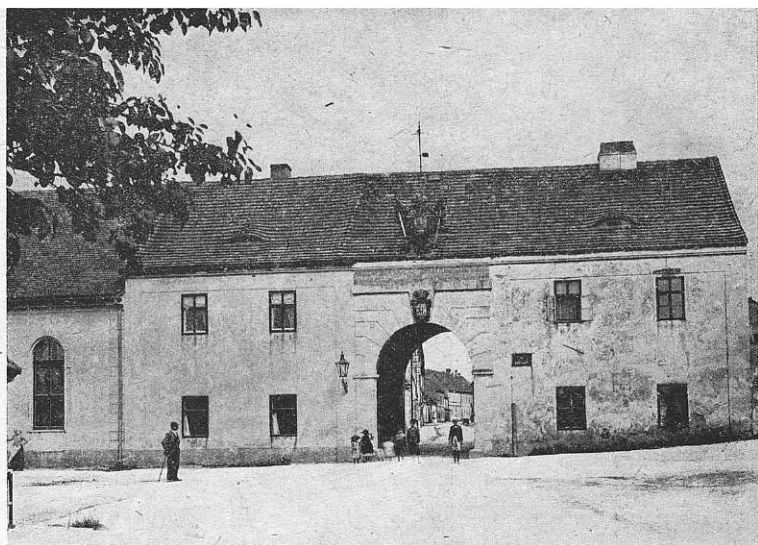
Ohrazení a podle potřeby i možnost uzavření královských měst, oboje bylo tehdy ještě pokládáno za žádoucí vzhledem k výsadám a správním i finančním zájmům takových měst. Podobně byly v barokní době obnoveny brány i v jiných královských městech (na př. Klášterská brána v Kutné Hoře), nemluvě o novodobých romantických náhražkách bran Poříčské a Újezdské v Praze z let 1859 a 1862, efemérního trvání 16 a 29 let.

Plzeňská brána v Rokycanech má však svoje oprávněné místo nejen mezi památkami místními, dnes již tak velice ochuzenými, ale i v celostátním inventáři veřejné péče památkové jak pro svou 2¼ stoletou existenci, tedy význam historický, tak i pro svoji cenu architektonickou a urbanistickou, totiž vyřešení vstupu do města od Plzně. Jednoduchost jejich forem bez okázalé dekorativnosti své doby, v čemž mnozí laikové spatřují její bezvýznamnost, vyjadřuje vělenění dobře vyvážené hmoty i do dnešního obrazu města.

Proto ten živelný odpor všech památkových institucí i zákroky s nejvyšších míst proti jejímu zboření.

Nutno litovati, že ještě r. 1929 byla zbytečně v Rokycanech zbořena i jedna z posledních bašt pro novostavbu školy a nebude od místa následující reminiscence, neboť také o Rokycanech platilo to, co napsal B. Bernau před více než 50 lety o branách a hradbách kouřimských v díle »Letem českým světem« k obrazu č. 146:

»Lepší věci hodné úsilí, kterým se již po dlouhou dobu, nejvíce však od let čtyřicátých v naší vlasti pracuje o odstranění a úplném vyhlazení středověkých fortifi-

Obr. 11. Plzeňská brána v Rokycanech
Podle staré fotografie

kací městských způsobilo, že se téměř již nemůžeme názorně poučit o tom, jak ve XIII. až XV. věku byla naše města opevněna proti nepříteli. Je to dostatek známá, dlouhá a smutná kapitola, za níž se upřímně stydět musíme, ovoce to naprostého nedostatku inteligence ve městech našich, neboť uvozované obyčejné příčiny: chatrnost starých zdí a věží, rozšíření příjezdu anebo rozprostranění města jsou v devíti z deseti případů liché výmluvy, kterými se barbarství a hlupství snaží před vzdělaným světem nahotu svou zastříti. A tak právě ty nejcennější památky druhu nahofe vytčeného padly za obět maloměstskému šosáctví a soukromým choutkám lidí nevzdělaných.»

Avšak tato i mnohá jiná varovná slova dřívější a pozdější padla na půdu zcela hluchou. Ba mohlo by se i zdát, že v této hlusině zdegenerovala v dračí sémě zvráceného vzdoru, z něhož dále bujela a sílila ona Mrštíkem odhalená Bestia triumfans. V takovém prostředí sobeckého kořistnictví a nevědomosti, které tak dobře rozpoznal a napřed uvedenými slovy charakteri-

soval Bernau r. 1897, bylo ovšem možno hlásati, že pouhé zboření té či oné brány je kouzelným proutkem blahobytu a obohacení, hlavně ovšem několika spekulantů.

Z takové mentality tehdejších hlučných zvelebovatelů našich měst a z rozpoznání její zhoubnosti zrodilo se však obrodné hnutí v památkovém myšlení i konání, hnutí zprvu roztržité, zastávané jednotlivci, které však záhy nalezlo mohutnou organizační základnu v Klubu Za starou Prahu, jehož padesátiny slavíme právě letos.

Není také bez užitku položit si ještě několik otázek s hlediska dopravy, protože není a nikdy nebylo jasno o tom, co se vlastně mělo proháněti uvolněnými a zregulovanými městy v době, kdy automobilů ještě nebylo a t. zv. říšské silnice zarůstaly stále více trávou. Při omezenosti tehdejších znalostí i značné obmezenosti úsudků sotva lze věřit, že v tom bylo předvídaní vzdálené budoucnosti. Skutečností ale je, že právě u měst, která přehorlivě bořila své brány dávno před rokem 1900, úpadek se nejen nezastavil, ale ne-

Obr. 12. Naarden z letadla r. 1927

zadržitelně dále pokračoval a naopak na příklad velmi těsná Zelená brána v Pardubicích nebránila neobyčejnému rozkvětu a vzrůstu města; průmysl se ovšem neusadil na náměstí, nýbrž na volných plochách za branou a tam také vznikly rozsáhlé nové bytové čtvrti. Ani Michalská brána v Bratislavě neublížila velikému rozkvětu města, nýbrž dosud zvětšuje jeho přitažlivost. I to je jasným důkazem, že komunikační otázky lze řešit jinak a lépe než primitivním bořením bran. Nemůžeme přitom vynechat ani náš Beroun, byť jeho rozvoj nebyl tak velkolepý. Tam je od dávna rozřešeno přeložení státní silnice na obvod města kolem hradeb, ačkoli se to nestalo z porozumění pro památky, nýbrž z důvodu vhodné polohy mostu přes řeku. Avšak jedině tomuto opatření vdčíme zachránění obou bran. I v Rokycanech lze Plzeňskou bránu snadno objíždět. (Obr. 10)

Kdybychom se chtěli obrátit do ciziny, mohli bychom nalézt vzory v obnovovací práci svých nejbližších spojenců a uvést i velikou řadu středověkých bran v různých starobylých, ale dosud kvetoucích a vzrůstajících městech. V zajištění nás zakořeněných dopravních i jiných předpokladů naplňuje zdejšího příchozího úžasem, stojí-li mu napopád v cestě — byť jen zdánlivě —

dosud hrozivé, ale bezvadně udržované a pečlivě chráněné věžové brány v Amersfoort, Arnhem, Delf, Haarlem, Kampen, Muiden, Zutphen, Zierikzee, Zwolle a j.

Avšak při tomto pohledu na Holandsko, zemi z nejmenších a nejhustěji zalidněných, kde beztak nepatrná rozloha půdy je z velké části umělá a proto vzácná, nemůžeme opominouti město nám z ostatních nejbližší, město Jana Amose Komenského, totiž Naarden. Bývalý protestantský kostel valonský, v němž odpočívá, je totiž i naší půdou. Málokdo však ví, že Naarden byl mohutnou a je dosud úplně zachovanou vodní pevností Vaubanovy soustavy, tedy o málo starší než Plzeňská brána, téměř nezměněnou od dvou a půl století, byť již vojensky bezvýznamnou (obr. 12). Její hradby nemají sice již romantického půvabu středověku, zabírají svými bastiony, raveliny, secarpami, contrescarpami a dvojitými vodními příkopy mnoho vzácné plochy, mnohokrát více než samo město, a to zdánlivě neužitečně; přece však nikoho dosud nenapadlo, že by jejich zahlazením město více získalo než ztratilo. Dva neširoké, klikaté výjezdy po mnoha mostech a hrázích nevadí čilé automobilové dopravě; naopak hrazení je tu atraktivním rámcem starého města, jeho nezbytným archi-

tektonickým ukončením k volné krajině. Není-li toho, pozbývá smyslu husté zastavění s úzkými uličkami i stěsnanými domy a starobylá města propadají postupně parciálním nebo generálním upravovacím zásahům. Jejich problematická další existence závisí pak již jen na míře úspěšnosti památkové ochrany, která, zatlačena do nevýhodné obrany a označována napořád za brzdu pokroku, musí osamoceně bojovat o kulturní statky celonárodní, místo aby mohla jen vyjadřovat, formulovat a uskutečňovat žádoucí obecnou touhu po zachování výsledků poctivé a kvalitní práce generací, které daly vznik nejen hmotnému odkazu, ale i nám samým.

Avšak dokud nebudou v památkových ochráněcích spátování vítáni rádcí a informátoři, dokud bude zlehčována jejich obětavá, nezištná, neosobní a po pravdě jen v zájmu národního celku konaná práce, dotud bude pokračovat kulturní ochuzování našich měst. Neboť žádný pracovní obor není tak vzdálen všemu sobeckému, individuálnímu a prospěchářskému zájmu jako

právě veřejná péče o zachování a konzervaci památek.

Zdálalo by se dnes absurdní, aby jiné kulturní potřeby celonárodní byly vybojovávány právě proti těm, kterým mají sloužiti; proto je však třeba, aby také ochrana památek dosáhla obecného pochopení a nemusila býti založena jen na boji, nýbrž mohla býti výrazem žádoucího správného poměru veřejnosti k tomuto celonárodnímu kulturnímu patrimoniu.

Význam ochrany památek byl oceněn jedinečným způsobem v projevech pana předsedy vlády, které jsme otiskli na titulní straně čísla 9—10, ročníku XXIII. V těchto projevech i v konkrétních činech, které následovaly, spatřujeme záruku lepší budoucnosti také pro těch asi 20 bran, které nám ještě zbyly v městech jihočeských, středočeských, severočeských a východočeských, kromě šesti významných bran pražských a různých bran hradišných, zámeckých, klášterních, zahradních, mnohých cenných vjezdů do dvorů a selských usedlostí.

Různé zprávy

Pražské výkopy důvodem k obnovení působnosti památkového sboru hlavního města Prahy.

V souvislosti s vyzváním, vydaným na základě upozornění Klubu Za starou Prahu (viz str. 25), aby veškeré plánované výkopy v pražských ulicích památkově významných oblastí města byly hlášeny státnímu archeologickému ústavu, doporučilo ministerstvo školství, věd a umění ústřednímu národnímu výboru hlavního města Prahy obnovení působnosti památkového sboru hlavního města Prahy. Ústřední národní výbor pověřil v oboru své působnosti takovým průzkumem také městské museum.

S povděkem kvitujeme, že výkopová komise při technickém referátu hlavního města Prahy dala Klubu seznam výkopů plánovaných na rok 1950 s požádáním o vyznačení míst památkově významných. Red.

Bourání Plzeňské brány v Rokycanech.

Jakmile došla zpráva, že v Rokycanech bylo proti námítkám památkových orgánů přikročeno k uskutečnění demoličního úmyslu, protestoval Klub Za starou Prahu telegraficky vedle šestnácti jiných institucí

a úřadů u místního a okresního národního výboru v Rokycanech, jakož i u krajského národního výboru v Plzni (u referátu technického a u referátu školství, věd a umění) proti odklizení této poslední městské brány rokycanské. Jak se dovídáme, byla brána počátkem února zbořena zcela bez ohledu na tyto zákroky i na pokyny s nejvyšších míst ústředních, ačkoli objížďení brány bylo bez obtíží možné a platný regulační plán ji zachovával. Red.

Další zprávy z poslední doby.

V podzimních i dalších schůzích domácí rady Klubu bylo pravidelně na programu jednání o přípravách na jubilejní rok Klubu 1950 a zejména na podzimní výstavu, na podkladě prací příslušné komise. K posouzení vhodnosti projektů, které by mohly vhodně doplnit expozici Klubu, byla zvolena zvláštní technická komise. V jubilejním vydání klubovního Věstníku budou o těchto úkolech a jejich řešení podrobnější zprávy. Výstava je připravována za podpory ministerstva informací a osvěty, jehož zástupce se účastní prací v příslušné komisi. Podle dosavadních výsledků jednání se počítá s tím, že výstavu obešle též malostranský

komitét při Masarykově akademii, plánovací referát ústředního národního výboru hlavního města Prahy a po případě i Stavoprojekt svými exponáty, vyhovujícími programu a účelu výstavy podle tematického rozvržení, vypracovaného za souhlasu ministerstva informací a osvěty. Jubilejní rok Klubu k 50. výročí jeho založení bude zahájen v nejbližší době mimořádnou valnou hromadou v menším sále Domu umělců na Smetanově náměstí. Na jejím programu bude kromě formalit jmenování čestných členů a přednáška předsedy Národní kulturní komise, odborov. předn. dr. Zd. Wirtha, čestného člena Klubu. Následovatí bude řada odborných vycházek zejména na místa, která byla dějištěm bojů o ochranu staré Prahy v minulosti. Pomýšlí se také na slavnostní koncert Filharmonie buď ještě v období jarním, nebo na podzim t. r. Pro výstavu je stanovena doba od začátku října do poloviny listopadu t. r. Bude umístěna ve výstavních síních Umělecko-průmyslového musea v Praze I a v průběhu jejího trvání bude proneseno pokud možno v téže budově několik přednášek na témata, související s ochranou památek. O podrobnostech a přesných časových údajích budou členové a pozvaní hosté zpraveni individuálně, širší veřejnost pak plakátováním, po případě též zprávami v denním tisku.

Pro tyto výjimečné úkoly však domácí rada nezanedbávala ani činnosti Klubu se dotýkající aktuální otázky pražské i venkovské (viz též články a ostatní zprávy v tomto vydání) ani vleklé problémy památkové. V několika schůzích bylo jednáno o připravovaném přeložení květinového trhu z Uhelného trhu do Týnského dvora, o projektu na úpravu tohoto dvora, s kterým se však Klub dosud nemohl blíže seznámiti, o zamýšlené další úpravě plochy po zbořeně části Staroměstské radnice a o přípravě projektu novostavby radniční budovy na tomto místě jako článku podřízeného řešení celku, totiž Staroměstského náměstí.

Na pořadu jednání se znovu a znovu objevovaly také pražské hřbitovy. Komunkační požadavky, uplatňované houževnatě proti důkazům o postačitelnosti dosavadní šířky Plzeňské třídy pro jeden směr a naproti zájmu památkovým i estetickým za cenu ztráty osvěžující zeleně i porušení plety, jakož i zanedbání a pokračující pustnutí Malostranského hřbitova v Košířích a jeho celou výtvarnou a rostlinnou náplní,

oboje ohrožuje existenci tohoto kdysi milého a krásného refugia v samých kořenech. Znetvoření hřbitova zamýšleným odříznutím desetimetrového pruhu k Plzeňské třídě bylo by jen počátkem neodvratného konce. Staré části Olšanských hřbitovů nejsou sice nyní ohroženy podobným způsobem, ale mnohé staré cenné náhrobky jsou stále ještě zapomenuty. Dřívějšími zákroky bylo dosaženo důstojnější úpravy několika hrobů vynikajících národních pracovníků, ostatní však ještě čekají na lepší osud. Kromě toho jsou ve zdi II. a III. hřbitova za novějšími pomníky skryty cenné staré náhrobní desky, některé z nich litinové, nedávno poškozené, jejichž nápisy zasluhují pozornosti s výtvarného hlediska. Klub doporučuje, aby byly přeneseny a osazeny do některé jiné volné zdi hřbitovní, ovšem po náležité úpravě. Také ohrožení židovského hřbitova v Libni železničními úpravami bylo na pořadu jednání. Na upozornění Svazu pro okrašlování a ochranu domoviny byla v domácí radě projednávána vhodnost opravy viniciho sloupů, stojících nyní u nároží křížovnického kostela a v souvislosti s tím ukazováno na řemeslnou vadnost opravy sloupů portálu Richtrova domu na Malém náměstí, poničeného v květinových dnech r. 1945, jakož i nedávno znovu osazeného, tehdy rovněž přeraženého sloupu portálu bývalé prelatury u sv. Mikuláše v Praze I. Odstraňování železného zábradlí klenutého mostku přes Čertovku v býv. Nostické zahradě dalo podnět k obavám, nejde-li o přestavování nebo docela o bourání tohoto mostu a o zkažení celého prostředí. Obavy byly sice částečně rozptýleny zjištěním, že z důvodu veřejné bezpečnosti bylo nutno chatrné a zčásti chybějící železné zábradlí nahradití prozatím cihelnými poprsními zídkami dříve, než bude zahrada zveřejněna a než bude možno opatřit nové zábradlí železné. Přesto bude však třeba mít věc nadále v patrnosti.

Vyskytly se také obavy o zachování mlýna zvaného »Hut« čp. 448 o něco dále k jihu při začátku Čertovky, jehož okna jsou vytrhána. V nynějším stavu domu spatruje domácí rada nedostatek úcty k památce Všehrdově. Na Smíchově byl zbořen t. zv. Buquoyův dům při Preslově ulici za Portheimkou, ačkoli byl několikrát zdůrazňován jeho památkový význam. I v tomto případě jde o neúprosné uplatňování regulačního plánu i tam, kde částečná revize byla by žádoucí. Zbývá naděje, že krásná kašna z jeho nádvoří bude zachována a že

se jí dostane vhodného umístění. Úpravu býv. obecního dvora na Klárově s pavilonem Vlastní silou nikdo nepokládá dnes za uspokojivou. Garážemi a j. utilitárními přístavbami mohla by býti věc s památkového hlediska ještě zhoršena. Zbývá očekávat, že budoucnost přinese šťastnější myšlenky a žádoucí nápravu. Na podnět technického musea bylo projednáváno připojení Štefánikova mostu k nábreží pod Letnou a vyřešení výstupu na letenskou pláň tunelem, jakož i jeho vyústění. Domácí rada Klubu zamýšlí prostudovati příslušný projekt, k čemuž dal technický referát ústředního národního výboru ochotně svůj souhlas. Po zboření Braunerova domu v nároží Perštýna se objevil ohromný výlom v celé své nahotě a hrozivosti pro budoucnost domu »U Medvídků« a dalšího sousedního domu, které regulační čára rovněž řeže. Bude zapotřebí nového úsilí k zachraně těchto domů, zbytku Perštýna, ba i dalších částí Starého Města. Klub Za starou Prahu zamýšlí kromě přímých zá-

kroků uplatnit návrhy některých svých členů na své jubilejní výstavě, na níž budou také ukázky členských projektů na úpravu obou dnes obecních domů, které nejvíce poškozují pohled na Hradčany a Malou Stranu s pravého břehu, totiž býv. Hergertova domu v Cihelné ulici a býv. Liechtenštejnského paláce na Kampě. Jde o to, aby dávno uznaná nutnost snížení těchto domů byla konečně vhodně realizována. Pokud jde o Braunerův dům, vyvolalo namnoze podiv, proč se bourá i zadní stavba ve dvoře, vlastně samostatný dvoupatrový dům, který nemá co činiti s uvolněním Národní třídy pro dopravu a mohl dále sloužiti obytným účelům. Starou bolestí památkářů jsou také chátrající stará domovní znamení, plastiky i malované výplně kartuší. Zákroky u majitelů nebo u národní správy domů jsou dnes bezvýsledné a potíže rázu finančního i technického nepodařilo se dosud překonat ani jiným způsobem. Z téže příčiny není dosud obnovena zřícená opěrná zeď na Starých zámeckých schodech.

Jarní vycházky Klubu Za starou Prahu

1. Ve čtvrtek 2. března: kostel sv. Jiljí v Praze I, Husova tř.
2. Ve čtvrtek 16. března: kostel sv. Haštala v Praze I, Haštalské nám.
3. Ve čtvrtek 30. března: kostel P. Marie před Týnem v Praze I.
4. Ve čtvrtek 13. dubna: kostel P. Marie Sněžné v Praze II.
5. Ve čtvrtek 27. dubna: kostel na Karlově v Praze II.
6. Ve čtvrtek 27. dubna: kostel sv. Apolináře v Praze II.

Schůzka vždy v 5 hod. odpo. před kostelem. U č. 5. a 6. společná schůzka na Karlově.

Kromě toho se připravuje vycházka do letohrádku Hvězda, pravděpodobně asi v květnu t. r., až bude získán příslušný souhlas.

Obsah č. 4—5: Výkopy v pražských ulicích zdrojem poznání staré Prahy. — Cyril Merhout: Výkopy na Malé Straně. — Ad. Janoušek: Opravy střech památkově významných staveb. — Ad. Janoušek: Potřeba památkového průzkumu před povolováním provozoven. — Ad. Janoušek: Poslední brána v Rokycanech se bourá. — Různé zprávy: Red.

Rediguje: Ing. Adolf Janoušek, Praha-Střešovice čp. 683, Clam-Martínovicova 15. — Redakční rada: R. Hlubinka, B. Hypšman, Ad. Janoušek, Jan Mannsbarth, C. Merhout, E. Poche, Zđ. Wirth. — Otiskování článků dovoleno s uvedením pramene. — Vydává Klub Za starou Prahu, Praha III, Mostecká čp. 56. — Tiskem Grafie, dělnické knihtiskárny a nakladatelství v Praze II, Myslíkova 15. — Štůčky J. Štence. — Vychází ročně 10 čísel. — Dohlédací poštovní úřad Praha 22, Masarykovo nádraží

ZA STAROU PRAHU

VĚSTNÍK PRO OCHRANU PAMÁTEK

ROČNÍK XXIV

1949—1950

REDIGOVAL

ING. AD. JANOUŠEK

za součinnosti redakční rady, v níž zasedali:

pp. Rudolf Hlubinka, Boh. Hypšman, Adolf Janoušek, Jan Mannsbarth, Cyr. Merhout,
Em. Poche, Zd. Wirth

V PRAZE 1950

VYDÁVÁ KLUB ZA STAROU PRAHU

TISKEM GRAFIE V PRAZE

OBSAH:

Abeceční rejstřík autorů:

	Str.		Str.
<i>Hubert J. a Nuhlíček J.:</i> Zpráva o činnosti odboru Klubu Za starou Prahu v Kutné Hoře za r. 1948	16	<i>Redakce:</i> Další akce na záchranu ohrožených památkových objektů a návrhy dopravních změn ve vnitřní Praze	1, 2
<i>Janoušek Adolf:</i> Zpráva o valné hromadě z 27. března 1949	11, 12	— Za pražskými tradicemi výtvarnými a hudebními, cyklus vycházek roku 1941 (otiskeno dodatečně z nevydaného č. 7, roč. XXII)	22, 23
— Jednatelská zpráva o činnosti Klubu Za starou Prahu v období od 9. 11. 1947 až do 27. 3. 1949	12—16	— Vycházky a zahradní hudební podvečery na jaře 1949	23, 24
— Opravy střech památkové významných staveb	28—30	— Podzimní vycházky 1949	24
— Potřeba památkového průzkumu před povolováním provozoven	31—33	— Příprava na jubilejní rok 1950 k 50. výročí založení Klubu	24
— Poslední brána v Rokycanech se bourá	33—33	— Výkopy v pražských ulicích zdrojem poznání staré Prahy	25, 26
<i>Kubíček Alois:</i> Zobelova restaurační budova na Střeleckém ostrově z roku 1812	10, 11	— Různé zprávy	38—40
<i>Mannsbarth Jan:</i> Původní zpráva k návrhu úpravy zahradního pavilonu v Praze III-na Kampě	2—9	<i>Rixy Miroslav:</i> Zpráva pokladní za r. 1947	17
<i>Merhout Cyril:</i> Výkopy na Malé Straně	26—28	— Zpráva pokladní za r. 1948	17
<i>Poche Em:</i> Výroční zpráva o činnosti Klubu za r. 1940 (otiskeno dodatečně z nevydaného č. 7, roč. XXII)	18—21	— Zpráva pokladní za r. 1940 (otiskeno dodatečně z nevydaného č. 7, roč. XXII)	21, 22
		<i>Träger Adolf:</i> Zpráva o činnosti Klubu Za staré Budějovice (odbor Klubu Za starou Prahu) za r. 1948	16, 17

Seznam vyobrazení:

	Str.		Str.
Zahradní pavilon na Kampě (starý plán)	2	Čp. 638 v Praze I, Týnský dvůr (2 foto a 4 výkresy Ad. Janouška)	32, 33
Zahradní pavilon na Kampě (8 kreseb Jana Mannsbartha)	6—9	Býv. Saská brána v Rokycanech (perokresba Ad. Janouška podle akvarelu K. Liebschera)	34
Zahradní pavilon na Kampě (starý plán původní Schwarzenberské zahrady)	9	Plánek Rokycan	35
Zobelova restaurační budova na Střeleckém ostrově z r. 1812 (původní projekt)	10	Plzeňská brána v Rokycanech (stará fotografie)	36
U býv. Kouřimské brány v Kutné Hoře (2 foto Ad. Janouška)	30	Naarden z letadla 1927	37